

ס. טור (פסח מהלך) כ"ט
 שדרו ממתינתו (חוקק
 סתן לו; ר"ן ט"ז ד"ה וכו'
 כ"ט המאה ט"ז ד"ה אמר;
 ארחת חיים הלכות מגילה
 סימן כ"ט כ"ט כ"ט כ"ט
 5. הגהת אשר"י (ש"ס ס"ה)
 סימן אן כ"ט אור זרוע
 [מ"ז סימן שסו] וכן ארחת
 תיבולתו [ש"ס ס"ה ר"ס
 הלכה א; מרדכי ר"ס מגילה
 כ"ט ד"ה סימן מקום כ"ט
 ר"ס מרדכי טו];
 ק. שגלי הלקט [סימן ק"ה]
 ועל פי הירושלמי [ש"ס];
 הרשב"א, גרייתא דרשב"א
 מרדכי ז' [מ"ז];
 *א. מגילה ז, א;
 *ב. תוספתא ש"ס פ"ב
 הלכה ז;
 כ. רמב"ם [מגילה] בפרק
 א' [הלכה א];
 ג. משנה [ש"ס] י"ט [מ"ז];

ציונים לרמ"א

(י"ג) דבר עצמו;
 (י"ד) כל בו [ש"ס] וכו' [עמוד
 מר"ה ד"ה י"ג];

עמרת זקנים

תרפ"ט א] משוחררים.
 לרברך בני [פסח מהלך ד"ה
 ומ"ז ובגדה] אף עבדים
 שאינם משוחררים רק שפלו
 וטבולו לשם עבודה נמי
 חייבים בקריאת המגילה,
 ורביש חולק עליה. גם
 הארים ז"ל בתרומה
 לסמי"ג [הלכה מגילה ב, ג] לא
 גיד] כתב, ודעת הסמי"ג [ר"ס
 כ"ט הלכה א] עבדים א"ל
 חייבים בקריאת מגילה. על
 כן נראה לי בלי פסק
 אליבא דבגלי עלמא
 שדעבדים
 משוחררים אינם חייבים
 בקריאת המגילה. ומורי
 [ל"ט ספ"ג ג] נ"ט פסח מהלך
 ד"ה [הלכה] כתב שאף עבדים
 שאינם משוחררים חייבים,
 רק שאינם מרדכים, אבל
 סכל מקום נראה לי עיקר
 שאין חייבים כולל
 בקריאתה, כנזכר לעיל;

הגהות והערות

[ג] והבנייה נלמד
 רש"ן; מ"ז [מקור חייב]
 תרפ"ט א] נוסף ע"פ
 תולדות השקל [לבוש ש"ד, ד'
 אפרס, מקור שיש ולקוני
 חזר בן חיים. ומתקדמות
 ספאל מקד"ס הניכס'
 "כני" משמע', ונראה
 שגורקא וז"ה"ה לפני הגר"ג
 שרענקלי;
 ר"ה הגהת "ש"ס"ו] וכו'

וא יקראנה בש"ש"ה עשר. בקיבוץ עשרה, לשלל זמנה י"ד צעין
 עשרה. ועיין סוף סימן תר"ץ [ספ"ק י"ג], ובהגהות אשר"י [ש"ס ס"ה]
 סימן ו] מסופק אי י"ט סגו בקטנים (ומעגלי לךך ד"ה מגילה מה, ב).
 אם טעו וקראו הפרטיות י"ט והמגילה בראשון לךך לחזור ולקרותן

בשני [נדק הבית, לרבי משה אור
 ה' כ"ח עמוד מהלך ד"ה קרואה];
 יב קורא אותה בחמשה עשר.
 נלא נכרס (כ"ז) ש"ס ד"ה כ"ח שגלי
 הלקט סימן ק"ה];
 תרפ"ט א ונשים. ולכן לךך
 לקרותה בנימו לפני
 הכתולות: ב ג י"ד וכו' כ"ח.
 (כ) [כטור] * משמע אפילו אין
 משוחררים;

ח [כ"ז] בן עיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה
 בידו מגילה ואחר כך נודמנה לו בחמשה עשר יב קורא אותה (י) בחמשה עשר:

סימן תרפ"ט

שהכל חייבים בקריאת מגילה. וכו' ע"פ:

א הבל חייבים בקריאתה אנשים * א (כ) ונשים * ב (כ) וגרים ב ועבדים
 א (כ) משוחררים * ב (כ) ומהנכים את הקטנים לקרותה:

ב אחד הקורא ואחר השומע מן הקורא יצא ידי חובתו והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה לפיכך (א) אם היה

דרך לחם למהיריקיש

ה"ה ב"מ"ז ו [אפילו בתחלת החדש]. נודמנה לו מגילה אחר כך חוזר וקורא זמנה:

שערי תשובה

תרפ"ט (א) ונשים. עיין באר היטב. ועיין בבח"י ברכה [אמר ה] שיש נוהגים
 לומר לאשה שהבך הכרחה, ואח"כ יקרא לה להתיארה. ואין לשנות
 כן, אלא הקורא יבדק, ע"ש:

מקום אי סגי בקטנים, מעגלי לךך, [מ"א ס"ק א] (ט) ביום ארבעה עשר. נכרס, [מ"א ס"ק א] (ט) עיין לגו"ס [מ"ק א];
 נכרס, כ"ז, שגלי הלקט, [מ"א ס"ק י"ג]. ואם היו עשרה בני כרך יוצאים בי"ד, יבדק, עיין אליהו זוטא [מ"א ס"ק א];

תרפ"ט (א) ונשים. ולכן לךך לקרותה בנימו לפני הכתולות. מ"א [מ"ק א]. ונקלט מקומות נוהגים שהכתולות הולכות לגו"ס הכנסת [ש"ג] נשים לשמוע
 המגילה. וקטן שהגיע למחך מולו נשים. וקטן לקטן ואם לאשה, אליהו זוטא [מ"ק א]. עיין יד אהרן:

ביאור הגר"א

[כ"א] [הגה] ויבדקו א"ב. גמרא י"ט א' בן כפר שהלך כו'. [כ"ב] [מ"ק א] בן
 טור. ירושלמי מגיל כל החדש כר ובלבד עד ט"ו, ומשכס אף לבן עיר.
 תרפ"ט [א] [מ"א א] ונשים ונכרס. תוספתא בפרק ב' דמגילה [הלכה ו]
 ובנוסחא שילנו נמשכ גרים, ועשות סופר הוא. ועיין בסוף פרק ג'
 דראש השנה כ"ט א' לענין שופר: [כ] [מ"א א] משוחררים. רבסי"ם [מגילה א, א]
 אפי"ג דסבדיא ליה דנשים חייבים ומרדכיין [מ"א א] פ"ד כ"ט הלכה ב, משום
 שהיו באותו הנס, מה שאין בן עבדים פטורים שלא היו כו', ולא רבו לנשים
 כאן, דלא כטור [פסח תיב"ט] וכו' [מ"א א] [ג] ובהגהות כו'. ירושלמי [מגילה]
 פרק ב' [הלכה ה] בר קפרא אומר צריך לקרותה לפני אנשים וקטנים
 שאף הן היו באותו הנס. רבי יהושע בן לוי עבד כן, מכניש בניו ובני ביתו
 וקר לה קומיהון. ותבאיו הגהות מייסותיות [מגילה א] א' אן ושאר פוסקים, ואין
 אלא חינוך כמו בכל מצות. ועיין תוספות [מגילה] י"ט ב' ד"ה ורבי יהודה

מחצית השקל

[כ"ז] יב קורא כו'. בלא ברכה. וכן הסכים הפרי חדש [א"ת ה]. ודלא כט"ו
 ס"ק ט, אבל מה שכתב הט"ו שם דמה שכתב רמ"א בספיק ד' מיהו אם
 נודמן לו כו' ונחזר וקורא אותה בי"ד כו', שר"ל שכ"ד מברך על הקריאה,
 כזה גם הפרי חדש [א"ת ו] מסכים, הגאיל וקורא עכשיו בזמנו ראוי לברך,
 ע"ש. ודע, שכתב הפרי חדש בסימן זה [ר"ס א"ת ו] דאין לטלטל המגלה
 בשבת. ואח"כ ראה מראיתו בניטין דף סמ"ך ע"א דספר שכתובים בו
 הפטורות אין קורין בו, משום דצרכים לכתוב כל הנביאים שלימים (אלא
 דעכשיו הותרה משום עת לעשות, ועיין כמ"א ר"ס סימן רפ"ד, ומהאי
 טעמא אמרנן התם דאין מטלטלים אותה בשבת. וסבירא ליה לפרי חדש
 הוא הדין מגלה, כיון דאין קורין בו אין מטלטלים אותה. ומה שכתובים בו
 המנהג לדידן כשחל פורים ביום א' להבאי המגלה לבית הכנסת מערב
 שבת, דסבירא לן דכשבת אסור לטלטלה, כמו שכתב הפרי חדש. ואני
 בעני לא ידעתי להרוז דררי הפרי חדש דמה ענין מגלה חוץ הפטורות.

זמנם כן כי המנות הם מהקטורה, ע"ש: (ט) כ"ט מקום קרא
 אותה שלא בזמנה. נראה לי דהך קריאה של י"ד היא נכרס,
 דהא זמנה היא, וכן מה שכתוב בספיק שאחר זה קורא אותה כט"ו
 היינו גם כן דינה נכרס, דכן משמעות סתם קורא:

תרפ"ט (א) אם היה הקורא
 חרש כו'. נמתקין
 [מגילה י"ט ב] מנה, הכל כשרים לקרות
 המגילה חוץ מחרש שטוה וקטן,
 רבי יהודה מכשיר בקטן. מלן מנה
 מרש דיעבד נמי לא, אמר רב מתנה
 רבי יוסי היא, דמתן [נכרס טו] מן
 הקורא את שמע (י) ולא השמיע
 לאזנו כו', עד שהחל דאמית להכי
 כו'. ועיין מה שהקשה כ"ז [עמוד
 מנה ד"ה ומ"ט], ונלמתי קושיותיו
 קושית גדולה היא, דהא כל שמרנה
 לחלק ולהחמיר בחרש נמגילה,
 חקשי לך למה מוקי ממתיק כרבי
 יוסי, הא אפילו כרבי יהודה אח"כ
 דמורה כאן בחרש נמגילה דלמקו:

באר היטב
 זה [הנכ"ט] א"ת בן [בסימן ש"ס כהגהת כ"ז [א"ת ד]. ודע, שאם חל יום ט"ו
 כנסת אז יום הכנסת ח' לאלד הוא פלגש וכו' ומפטרין פקדתי כ"ז. וכן
 כזה כ"ט ר"ל חגיג דנע"ו לאלד מפטרין ג"כ פקדתי, ע"ש, [מ"א ס"ק א];

(ח) בש"ש"ה עשר. בקיבוץ עשרה, לשלל זמנה כ"ז עשרה. ובהגהות אשר"י
 כ"ז, שגלי הלקט, [מ"א ס"ק י"ג]. ואם היו עשרה בני כרך יוצאים בי"ד, יבדק, עיין אליהו זוטא [מ"א ס"ק א];

תרפ"ט (א) ונשים. ולכן לךך לקרותה בנימו לפני הכתולות. מ"א [מ"ק א]. ונקלט מקומות נוהגים שהכתולות הולכות לגו"ס הכנסת [ש"ג] נשים לשמוע
 המגילה. וקטן שהגיע למחך מולו נשים. וקטן לקטן ואם לאשה, אליהו זוטא [מ"ק א]. עיין יד אהרן:

שואלים דודשים בה, ולמה תגדע מגלה משאר ספרי הנביאים. ואף לר"ה
 הפרי חדש י"ל דוקא לדידהו כשחל יום ט"ו בשבת, דזמן קריאה הוא
 ואפי"פ כן אין קורין בו, מה שאין כן לדידן כשחל י"ד ביום א', ושבת הוא
 י"ג אדר ואינו זמן קריאה כלל, ודאי יש למגלה דין כל הכתובים ונביאים
 וא"כ בכל השבתות השנה יהיה אסור לטלטל מגלה, וזה דרבי לא יעלה
 על הדעת, ומה בין שבת י"ג אדר לשאר שבתות. אמנם יש זהירות להבא
 לבית הכנסת מערב שבת, דאם יביאנו בשבת לעה ערב הוי ליה כאלו מבין
 לחול, וכמו שכתב מ"א בסימן תרס"ז [מ"ק ג] בשם מהר"ל [סדר הלכות י"ג
 מה עמוד ק"ח] דאין לחפש הספר תורה משבת ליום טוב, ע"ש. אלא דלפי
 שבת, ואם נאמר דראוי לקרות בו מעט מבעוד יום, הוא הדין דל"ל בו
 כנגלה דיש ללמוד היסנה קצת ביום, ורפיא בידו:
 תרפ"ט [כ"ז] ונכרס. כ"ט כ"ט כ"ט כ"ט

תרצב א. טור בשם א' אומרים: בשם: (*) פירוש כמו בשאר ימות השנה אחר סדר קדושה וכו' ולא בא אלא לאשמעוין שמהלחין ההבדלה אחר קריאת המגילה משום לאפוקי וימח' מחזקין ליה [בשם יג. א.]: (***) אשר הגהתי כן נראה לי וכן הוא בספרים האחרים: ג. שם [והבאת מיימנות דפוס קושטא חפלה ג. ב. בשם מהרש"ם מרומנובסקי]:

ביינות דרמ"א (1) תרומת הרשן סימן קט"ו: תרצב א' אבודרהם עמוד רה"ן מהרר"ל הלכות פורים עמוד חבד: מנהגים לרי"א טירנא מנהגי פורים עמוד קסט: (2) מנהגים א' לרי"א טירנא: שם: (3) טור: (4) ב"י [עמוד תע' ד"ה כגז רב עמ"ס] בשם ארחות חיים [הלכות מגילה סימן לז] ומנהגים לרי"א טירנא שם עמוד קנ"א:

עטרת זקנים תרצב א [אחר קריאת המגילה וכו'. ובתב מהר"ל [הלכות פורים עמוד חב] לאחר שהתפללו ערבית בכתובים עד הלילה וקראו המגילה. ועין לעיל סימן תרצ"ב] אם יוכל לקרות קודם לילה. כתב המנהגים [לרי"א טירנא מנהגי פורים עמוד קן] ואין אומרים למצות ולא אל ארץ אפים בשני ימי פורים, וכן כתב ב"י [עמוד תע' ד"ה כגז רב עמ"ס] בשם תוספות [מגילה ד. ד. ד"ה סקן] דאין לומר למצות. ובתב הכל בו ואין אומרים מומר לתורה. ואין נוהגים כן ואומרים מומר לתורה. והנהגו שלנו קודים המגילה ואשר הניח ואומרים ויהי נועם ומבדילים ואומרים והן לך, וכן הוא במנהגים [שם עמוד קט]:

הלכות ש"מ תרצב [בשם ג. הגה' ואין אומרים על הנשים רק כחששה עשר וכו']. ל"ג עין בט"ו סי"ג/ג. ועין להלכה לה נכח"י פק"ב/ג [שבת גה. א.] ד"ה לא מחדקין דשים ללא חיט לאסור, ואחר כך נדייה ארז מוסרי, ארז לרץ לחסרה והנה מזה משמע דף לר

ה, לא יאמר אדם אוכל קיימעה וכו' אה"כ אקרא קריאת שמע. ונראה דכל שכן לענין קריאת מגילה, דחיישין שמא תחטפנו שינה ויבטל מקריאתה, שהרי יש בה ⁽¹⁾ שהות טובה וגם קריאתה חונה טפי שהרי כל המלות נדחות מפניה (תרומת הדשן סימן קט). ועיין

מה שכתבתי סימן תרצ"ו [ס"ק א.] בשם הר"א מורחי [בביאורו לת"ג הלכות מגילה כד, ד. אות ט.] דקבירה ליה אידי דחציבה לא אחי למפשע, ומהאי טעמה לא אסרו ללמוד כמו גבי נדיקת חמץ, עכ"ל. אם כן קבירה ליה דקיל מקריאת שמע וחמץ. והנה כיון דבקריאת שמע וחמץ שרי טעמיה, כמו שכתבתי [סימן רל"ה [ס"ק ד.] (והל"ב) [וחל"א] [ס"ק ז.], קל והומר כאן. ועוד, דעיקר קריאת המגילה ציוס. ונראה לי דמשום הכי ⁽²⁾ שינה רמ"א לטנו וכחך אסור לאכול וכו' משמע

דטעמיה שרי, ומכל מקום אין להקל אלא לזורך גדול. ובתוספתא דפרק קמא דשבת [הלכה ה.] כתב דמגילה דמי ללולב וסופר וקריאת שמע. משמע בהרר"ל [הלכות פורים עמוד הלג] דאפילו חולה לא יאכל קודם קריאתה אלא אם כן יש בו סכנה. ובשיבוש דלנוס ק"ת יכול לשמוע של יום קודם הנה אחר שעלה עמוד השחר, עיין סימן תרצ"ו [מש"ק א.]. ובתב שם ב"י [עמוד תרמ"ג ד"ה כחנ] בשם ארחות חיים [הלכות מגילה סימן כג] שנהגו לקרות ק"ת מבעוד יום כדי להקל על האנושים ⁽³⁾ והמעובדות שלא יתענו יותר מדאי:

תרצב ב כתב במנהגים [לרי"א טירנא מנהגי פורים עמוד קמ] שאומרים קדים שלם אחר תפלת שמונה עשרה קודם קריאת המגילה, וכן כתב מהר"ל בתשובה סימן נ"ו [אות ג.] בשם רוקח [סימן רמ.]. וכן כתבו התוספות [מגילה דף ד' [ש"א ד"ה סקן] והגהות מיימוניות [סוף הלכות מגילה] דלא כלבוש [מש"ק א.]. ובאגודה [מגילה סימן ד.] כתב בשם רוקח לומר חצי קדים, ובתוספת תענית [סימן כג] כתב גבי תשעה באב ואומרים קדים שלם קודם איכה. אכן הרוקח [סימן ט"א] כתב לומר חצי קדים, עכ"ל. ובאבודרהם [עמוד קד] כתב ג"כ חצי קדיש. ונראה ד'י בדמדיעות אלו שנהגין לומר קדים שלם אזי אחר קריאת המגילה יאמרו קדים שלם בלא תחקל, ואפשר שכן "דעת המנהגים [שם]. ועיין סימן קנ"ט [ס"ק א.]:

יתר משצחות וימים טובים כו', א"כ לא גרע מסעודת שבת וכו', עכ"ל. נמצא דמסקנתו דכפורים יש חילוק דאין מחזירין אלא בשעודת ערך להם למחזירין"ש

תרצב ג [במוצאי שבת]. וכן למתן טורא מאורי האם קודם קריאת המגילה, וההגדה אז קודם קריאה או אחר ואחר קדוש: [ב"י ב. [אומר על הנשים].] ואם לא אמרו אותו:

ביאור הגר"א

שכתוב בפרק ד' שם [כו. ב.]. ודוקא למו שנהגו תמיד כרבי יהודה שם [וכו. א.]. ועיין פרי חדש [אות ד.] שחלק ודחה דבריו: [י' [והיה אצל. עיין מ"א [סי"ק ד.] בשם תרומת הדשן:]

תרצב ד [א] [בש"ע א.] אומר ואתה קדיש. שסמוך אחר פסוק [והיה] [ג.] אלהי אקרא כו', וכל המומר נאמר על אסתר כמו שכתב רש"י [מגילת ד' א' [ד"ה אקרא].] כל בו [ד"ש סימן מה] והגהות מיימוניות [מגילה סוף סימן] ומרדכי [מגילה רבו השפת] [י.]. [ב] [ואם כו] [והיה ויהי ד.]. כמו בשאר ימות השנה:

מחזיקי השקל

[פי"ק ז.] בפלג כו'. ובתב שם ב"י בשם ארחות חיים שנהגו לקרות ק"ת מבעוד יום כו'. והפרי חדש [אות ד.] קרא תגר על דין זה, וכן מה שכתב בשי"ע להקל לקרות מבעוד יום. והעלה בפרי חדש בבי מקומות [שם: סימן תרמ"א] דזמנה דוקא בגאנת הטובבים, והקרא ⁽¹⁾ שם כפ"י שדות טובא. דכל הלילה זמנה. חיישנו דלמא אחי למחשב ומחזיר

להפסיק בעניינים אחרים כמו שכתוב בסימן תר"ך [ע"פ (ג') [י"ג] וכל שכן צמילי דעלמא. ומכל מקום אם שח אפילו צמילה עמיה אינו חוזר לראש, דכן כתב רשב"א [שו"ת ח"א סימן רמז] הביאנו ב"י [שם ד"ה וי"ל] דלא הוא הפסק. רק אם הפסיק בין הברכה לחזרת קריאת המגילה: (2) אומר א"ב כו'. כמו בני קריאת שמע דערבית, ואם כן כל שכן שאסור לישן קודם קריאת המגילה, כן נראה לי:

תרצב ד (א) ויתן כו'. תמה הוא זה, שהרי ויתן לך שיך בכל מוצאי שבת אחר ואחר קדוש, מאי שנא האידנא דיתאמר קודם לזה. ונראה דיש כאן טענת סופר, דהיינו שיש צמנהגים [לרי"א טירנא מנהגי פורים עמוד קמ] - קתו - שיש לומר קדיש שלם ואחר כך המגילה ואחר כך אשר הניח ואחר

המגילה יאמר ג"כ קדיש שלם. וכבר הקשה על זה בלבוש [מש"ק א.] דהאיך יאמר תחקל קודם גמר התפילה כמו בכל מקום. ומה, הא"ך יאמר קדיש שלם ב' פעמים, ומשום הכי כתב שיש טענת סופר, וז"ל חצי קדיש קודם המגילה ואחר כך קדיש שלם, כמו בכל מוצאי שבת, וכן הוא. ונראה לי דגם כאן לרצף להגיה כן, ואומרים ויתן לך חצי קדיש קודם קריאת המגילה, ואמירת ויתן לך חצי קודם צמנא שבת ואומרים ויהי נועם אחר המגילה ועל זה קאי ואומרים ויתן לך, פירוש ג"כ אחר המגילה, ואחר זה מתחיל ענין אחר, חצי קדיש קודם קריאת המגילה, ובה לאפוקי ממה שכתב במנהגים [לזומרים] קדיש שלם קודם המגילה, דזהו אינו, כמו שכתב בלבוש [שם: (2) ואם לא אמרו כו'. צמנא [שבת] סימן ר"מ] [רע"ד רע"ט] כתב ⁽¹⁾ וז"ל, ימים שאין בהם כו' שו"א עליה חונה כו', עכ"ל. והנה דבריו סותרין זה את זה לענין חנוכה ופורים, דאמר תחלה אין מחזירין, ובסוף כתב מחזירין, מלמד מה שהוא נגד התלמוד [שם ג. א.] בפירוש שאין מחזירין. והרבה גדולים מוחקין מיצת חנוכה ופורים שכתב בסוף. ורש"ל בתשובה סימן מ"ה כתב שגדול אחד דבור מה"ר יעקב פאלק מחק ⁽²⁾ מיצת חנוכה בסוף, ⁽³⁾ ומדגיהו כך אלמא מרז"הו אמת, דפורים ערבית ושחרית אין מחזירין אותן דלא עדיף מהפלה, אכן סעודת פורים שהטילו הנביאים והחכמים על כל ישראל להיוחס ימי משחה ושמהה

קודם לכן לא יצא: תרצב ה (ריש הסימן) כתב במנהגים כו'. וכן כתב מהרר"ל [כו] בשם רוקח כו' ובאגודה כתב בשם רוקח כו'. וא"כ הנה ליה שני עדים המכחישים זה את זה ברבוב רוקח:

לבושי שורף

הנה אחר ארבעה ימי יצאו כל ימינו על ארבעה ימינו

5

שלא יבוא לירי מכשול בו, אלא הדוה קשיא ליה, ודודאי מי בעיגן
 הריחו מחשבת ומעשה שנעכב שם כמו שכתבתי מקודם, ושכן
 משמע עמהם, זה בקריאת היום, הא קורא עמוד השחר אע"פ שדעתו להחכב
 ורשע, שם כל הלילה הולך מהאיר השחר תו חייב לקרות המגילה.
 גמילה אם הוא בן כרך בעיר, אע"פ שאח"כ אירע שרבע קודם עמוד
 השחר יבא מחציר, מכל מקום קודם לכן צריך לקרות, מאחר [ש]דעתו
 היה כך, ובקריאת היום הוא דאין קורא עמהם כשיצא קודם עמוד
 השחר רגע, וגדולה מזו בן "עיר" לכה, כל שדעתו להיות כל הלילה
 וקצת מהיום שם, פטור מקריאת הלילה, אף שאח"כ הלך משם רגע
 קודם עמוד השחר, מה לו לעשות עוד. וכתב הט"ז דלא תימא
 דקריאת הלילה הואיל והוא בן כרך, וכתב הט"ז דלא תימא
 לראש"י שם פ"א סימן ו' וטור עמוד תרסה מברך ביום שהחיינו, ולד"מ
 א"כ ב' קריאת הלילה חובה כמו יום, א"כ בלילה בן כרך לעיר
 שם א"כ ב' קריאת הלילה חובה כמו יום, א"כ בלילה בן כרך לעיר
 שדעתו לדון אמר דקריאת הלילה חובה כמו יום, ודע, דרבא אמר לא שנו
 שדעתו, וקריאת היום וקורא עמהם כשיצא קודם עמוד השחר, ודע, דרבא אמר לא שנו
 אלא "שעיר" ("דעתו") לחזור בליל י"ד, אבל אין דעתו לחזור
 בליל י"ד קורא עמהם, וקאי ארישא וסיפא כפירוש הרא"ש וז"ל,
 וכסדר המשנה, ואין אמר קורא "עמהם", והא יצא מיד לאחר עמוד
 השחר ולא יתחיל עד הניץ, וקורא עמהם משמע בן כרך קורא "עמהם"
 בעיר, ועל כרחק אקריאת הלילה קאי דקורא עמהם, וכאמור.
 וטור דנקט בן כרך "לעיר", דעתו לחזור, מקצת היום, ולא נקט
 כשיאור היום, וכן בן עיר לכה, מקצת היום, נאמר דבן עיר לכה
 העטם לראש"י הואיל ובזמן חובתו הוא בכרך (שהרי בט"ז אין שם
 להיות קרי מוקף כי יומא, אלא כפירוש הרא"ש), ואם בן מגילת

היום ביום הגהות מנהגים (לרי"א טירא מנהגי פורים את בן), אם כן יצא לנו דין מחודש שכן עיר לכה ודעתו לילך קודם הניץ, קורא עירין
 קריאת הלילה קודם הניץ, דאכתי זמן חיובא היה דיעבד, ובכרך זה אינו, והבן זה. והנה שכתב הטור מקצת היום, כל עמוד השחר עד הניץ
 ולא בן כלל, ואקריאת הלילה, והוא הדין בן כרך לעיר דנקט "מקצת", ודאי כל שדעתו להיות רגע בהאיר השחר הוא פרוז בן עיר,
 אלא נקט "מקצת" היום לאשמעינן בקריאת (היינו) [היום] ב"כ"י מעשה גם כן, ולא יצונו כי אם שנתעכב מקצת היום עם הדין אפילו
 שקרא עמהם. * ולפי זה חידוש דין בן עיר לכה ויצא קודם הניץ קריאת הלילה, ומכל מקום קשה על זה, שהרי הואיל בקריאת
 היום כל שהיה בחובת היום בכרך אין קורא ב"י"ד, וקריאת הלילה יקרא עד הניץ החמה, ועיין בספר חמד משה (נאה ו), וצ"ע. ובגמרא
 (ט"ז י"ט א'), כן כפי שהלך לעיר קורא עמהם, ופירש רש"י ד"ה בין כרך של לילה, אלא בעיר, וכך נמי בשל לילה מיירד, ובחידושינו
 וראש יוסף שם ד"ה הפירוש הנין כתבנו דיש לומר בקריאת היום אלא דרש"י לשיטתו דמפרש "שעיר", לא דעתו, ואם כן יצא קודם היום
 ולא נתעכב כאונס, וכאן אין להאריך. שא"כ, בן עיר שהלך למקום שקורין בו ב"י"ד וט"ז, מהו הדין. ושהוא קריאת לרוב העולם, א"כ
 להא"ש וטור אם כן כל ששהה בן עיר במקום זה ביום י"ד, האם גם במקום זה מתחייב ב"י"ד לקרות, ושהוא קריאת לרוב העולם, א"כ
 פשיטא שגם הוא יקרא ב"י"ד עמהם. ואם דעתו שיששה בט"ז שם, אי צריך לקרות עמהם, לרא"ש וטור אין צריך לקרות עמהם, דוקא
 מוקף בן עיר וימא מוקף היינו "שנסתלק" חובתו ממנו וזה ב"י"ד, מה שאין כן בט"ז אף נתעכב שם ביום לא היה מוקף לרא"ש. ותדע,
 דאם לא כן אמאי לא כתבו הרא"ש וטור דין שכן עיר שהלך לכה בליל ט"ז, ויש חילוק בין רש"י דקרו מוקף, ובין הרא"ש דפטור
 כט"ז כהאי גוונא, ובספרו נראה דיליף מדפירו בן עיר קרוי פרוז הוא הדין מוקף היינו ביום י"ד לא דליתו מוקף בט"ז, והבן זה. ואם
 כן היה מכל ספיקא לקולא, שמה הלכה כרא"ש וטור וכבר קרא ב"י"ד, עיר רגע אדרב, מה שכתבו הר"ן [שם ה] א"ר ד"ה גמי אמר רבא] בשם
 הרזש"ל [שם ט"ז הלכה ג] והפרי חדש [נאה ו] ואלוה רבה [סימן ח] בן עיר שנעשה בן כרך קורא כאן וכאן, וכן בן כרך שהיה בליל ויום
 י"ד בעיר ואח"כ הלך למקומו קורא בט"ז, אין זה סותר מה שכתבו בירושלמי [שם ו] דב חונה באש"כ נעשה בן כרך כו', ולפי זה אין ללמוד
 אה א', דבן כרך שקרא ב"י"ד יצא, היינו שאירע שקרא כן, אבל כאן זה קרא בהיותו בן עיר ואח"כ נעשה בן כרך כו', ולפי זה אין ללמוד
 ממנו מה שכתבו ר"ן ואלוה רבה [שם ב] בן כרך שחזר למקומו, ומכל מקום אין דינא אחרון [שם ב] רבי חייה רבה, והבן. ודע,
 במבוא (ט"ז) [ג] ע"כ אמרין לא התגודדו [דברים יד, א], יע"ש, וא"כ הא דאם עתיד לחזור קורא כמקומו י"ל לא התגודדו אם נתעכב שם, וגם מגילת הלילה צ"ע:
 מגילת וברש"י [ג] ע"כ ד"ה אלא, יע"ש, וא"כ הא דאם עתיד לחזור קורא כמקומו י"ל לא התגודדו אם נתעכב שם, וגם מגילת הלילה צ"ע:
 (י) המשנה עשר שהל' להיות בשבת. עיין ט"ז. לדין אי אפשר י"ד בשבת, דהוה יום הכיפורים בערב שבת, הרי שבי בהדין לא עברין:
 (ה) ע"ד. עיין ט"ז. ומשלות מנות גם כן. ועיין מ"א אות י' א"י"ה ויבאר זה:

אוצר מפרשים

1) (ש"ע נ"ד) ויום המשנה עשר, ניב, הפרי חדש [ריס את ה] החליט לאסור טלטול
 המגלה בשבת, ובשיירי מנות הגדולה כספין זה [וגד"ש את ה] ולעיל סימן ש"ח
 ויבאר את הן משתכן בזה, ועיין בית שמואל [אחריו] סוף סימן קל"ה. ומכל מקום
 נראה לי דלא אמרו אלא בט"ז שהל' בשבת למכוס המוקפים דאיכא משום דרבה
 ומגילה ה, ט, אבל כ"כ שחל בשבת שהוא ערב פורים ואינו זמן קריאה ש"י, ועיין
 מה שכתב מג"א לעיל סימן של"ד סימן ק"י, ויהי' מיהו ממה שכתב מג"א לקמן סימן
 תע"ב סימן ק"י המשמע לאסור גם כ"כ בשבת, וקצת על"ע מנא ליה דשייך הכא
 משום דרבה הו"ב דלא טרידא כולי עלמא כי אם האנושים [ה] והחולים, דמהאי
 טעמא לא גזרו על מילה בשבת להר"ן [ראש השנה ה, א ד"ה גמי] עיין שם, ואי משום
 דרב יוסף [מגילה שם] שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגלה, לא שייך בהקדמה
 כל שהוא מפלג המנהג ולמעלה, מיהו הפרי חדש [סימן תפ"ז את ה] פליג בלאו הכי
 ואופר לקרותה קודם זמנה אפילו בחול, ויש לי עיין בה, דהש"ס מגלה ה' ע"כ
 שק"ל וטור ארבי דנעט נעט"ה, ומסיק ויום טוב לא קביל עליהו, ומאי טעמא לא
 וקשה להשיב בלאו הכי נמו אמהניין דריש פרק ב' [שם ה, א] הוה כותבה וכו',
 דהכי גזייתא הירושלמי [שם ט"ז הלכה ב] דמיתו ליה הרא"ש [שם פרק ב'
 סימן א], אלא על כרחק הו' מצי לאוקמי במקדשים לאנושים [ה] החולים מפלג
 הכתבה והמעלה, ושם מיהו רמזוה להקדים, ויש לחתום, דאיכא כבר קבול לפורים
 עליהם ואסור גמי נעט"ה מלאכה, ועוד דמאי דהיה דורשה [בכמה שם] שהמקדים

(ש"ע נ"ד) ויום המשנה עשר, ניב, הפרי חדש [ריס את ה] החליט לאסור טלטול

2) (ש"ע נ"ד) ויום המשנה עשר, ניב, הפרי חדש [ריס את ה] החליט לאסור טלטול
 המגלה בשבת, ובשיירי מנות הגדולה כספין זה [וגד"ש את ה] ולעיל סימן ש"ח
 ויבאר את הן משתכן בזה, ועיין בית שמואל [אחריו] סוף סימן קל"ה. ומכל מקום
 נראה לי דלא אמרו אלא בט"ז שהל' בשבת למכוס המוקפים דאיכא משום דרבה
 ומגילה ה, ט, אבל כ"כ שחל בשבת שהוא ערב פורים ואינו זמן קריאה ש"י, ועיין
 מה שכתב מג"א לעיל סימן של"ד סימן ק"י, ויהי' מיהו ממה שכתב מג"א לקמן סימן
 תע"ב סימן ק"י המשמע לאסור גם כ"כ בשבת, וקצת על"ע מנא ליה דשייך הכא
 משום דרבה הו"ב דלא טרידא כולי עלמא כי אם האנושים [ה] והחולים, דמהאי
 טעמא לא גזרו על מילה בשבת להר"ן [ראש השנה ה, א ד"ה גמי] עיין שם, ואי משום
 דרב יוסף [מגילה שם] שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגלה, לא שייך בהקדמה
 כל שהוא מפלג המנהג ולמעלה, מיהו הפרי חדש [סימן תפ"ז את ה] פליג בלאו הכי
 ואופר לקרותה קודם זמנה אפילו בחול, ויש לי עיין בה, דהש"ס מגלה ה' ע"כ
 שק"ל וטור ארבי דנעט נעט"ה, ומסיק ויום טוב לא קביל עליהו, ומאי טעמא לא
 וקשה להשיב בלאו הכי נמו אמהניין דריש פרק ב' [שם ה, א] הוה כותבה וכו',
 דהכי גזייתא הירושלמי [שם ט"ז הלכה ב] דמיתו ליה הרא"ש [שם פרק ב'
 סימן א], אלא על כרחק הו' מצי לאוקמי במקדשים לאנושים [ה] החולים מפלג
 הכתבה והמעלה, ושם מיהו רמזוה להקדים, ויש לחתום, דאיכא כבר קבול לפורים
 עליהם ואסור גמי נעט"ה מלאכה, ועוד דמאי דהיה דורשה [בכמה שם] שהמקדים

ישוהו כחיה נבחרת... (Text continues with commentary on the Megillah scroll, discussing its sanctity and the laws of its reading.)

הוא נקרא ע"ש... (Text continues with commentary on the Megillah scroll, discussing its sanctity and the laws of its reading.)

6

מגילת

עם פירוש רש"י, תוספות, ו הר"א"ש
לכנר רבינו יעקב בעל המה
להרמב"ם ול פרוש רבינו שנ
מבוא התלמוד לכוט שמאל ה
איה לכו ול דין בפז"ם. מסורת ה
הינים שסבטו בעין שפ"ם. (תורה אור,
הגהות לש"ס ותוספות במסורת השני
בשנת תר"ד—ה"א), והגהות ותוספות מר

- (א) ספר חכמת שלמה (מהרש"ל) ל
- (ב) חרושי הלכות (מהרש"א) ל
- (ג) חרושי אגדות (מהרש"א) א
- (ד) מאור עיני חכמים (מהר"ם ל
- מזלנר) ול.
- (ה) חרושי הלכות מהר"ם שוף
- אבר"ק פולדא, ועליו באור ה
- פאדו"ש ול אבר"ק פארנצק.
- (ו) מעדני יום טוב (מהרש"ל) ל
- (ז) דברי חמודות (מהרש"א) ל
- (ח) פלפולא חריפתא על הרא"ש סדר
- (ט) תפארת שמואל (הג"ס) על הרא
- קאידו"ר ול (הרשב"ק).
- (י) קרבן נתנאל על הרא"ש לסדר סג
- ויעל ול אבר"ק קארלדואר.
- (יא) סדר אבר"ם פי על שטי"ה פדק
- אבר"ם הלוי הרוויין ול (א"ח דל)
- (יב) נוסח פי ספרות ותוספות רב

חלופי גרסאות עפ ני במסכת מגילה

ר' ע"א ר"י (במתי) גז"ל א"ל, סוס כמנחם לכו, ונמנחם כח' ניב, ונמנחם כ"י מ"ל
 ר' ע"א ר"י (במתי) גז"ל א"ל, סוס כמנחם לכו, ונמנחם כח' ניב, ונמנחם כ"י מ"ל
 ר' ע"א ר"י (במתי) גז"ל א"ל, סוס כמנחם לכו, ונמנחם כח' ניב, ונמנחם כ"י מ"ל

המתרגם

באור מלות הלועזיות שברשי ותוספות ממסכת מגילה

ר' ע"א ר"י (במתי) גז"ל א"ל, סוס כמנחם לכו, ונמנחם כח' ניב, ונמנחם כ"י מ"ל

ר' ע"א ר"י (במתי) גז"ל א"ל, סוס כמנחם לכו, ונמנחם כח' ניב, ונמנחם כ"י מ"ל

Falk, Jacob Joshua ben Zevi Hirsch

ספר

פני יהושע

אפי זומרי

פנים מאירות לגמרא ופנים שוחקות לאגדה

שחיבר אדונינו מורינו ורבינו הרב הגדול המפורסם רבן של כל בני הגולה
יחיד כדורו מאור הגולה מוהר"ר יעקב יושע זצ"ל ששימש והרכיז תורה
בק"ק לבוב והגליל וק"ק ברלין וק"ק מיץ וק"ק פרנקפורט דמיין

על מסכתות

פסחים ר"ה יומא סוכה ביצה מגילה

יצא לאור עולם ברוב יופי והדר

בתוספת קמעים חדשים על פי כתבי יד ובהגהה מדויקת על פי דפוסים
ראשונים והערות והארות מספרי רבותינו האחרונים ועוד כמה מעלות
מוכות כאשר עיני הקורא תחוינה מישרים בעריכת חבר תלמידי חכמים

ע"י המשתדל

ע"ה דניאל ביטון ס"ה

בעיה"ק ירושלים ת"ו

שנת תשס"ו לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ר להוצאת ספרים

שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו

זמא ספר על די

מכון תרני ספרותי ש"ק
המאו"ר

מכון תרני ספרותי ש"ק מסעות "אספת התשובה"

דסד"א ניגזור משום דרבה ואי ס"ד דשואלין ודורשין היינו כדני פורים וכיוצא בזה א"כ לא שייך גזירה דרבה בפורים טפי מבשאר י"ט שחל בשבת אלא על כרחך דעיקר שואלין ודורשין היינו אגרת פורים פסוקי המגילה. ולפי זה נראה דאע"ג דריב"ל סתמא קאמר אפ"ה ממילא ידעינן מסברא דאגרת פורים קאי דכיון דעיקר זמן קריאתה קודם הגזירה היה בשבת כדפרישית וא"כ נהי שגזרו אח"כ שלא לקרותה בשבת ביחיד ובכל דקדוקי קריאתה משום דרבה דהכל חייבין ואין הכל בקיאיין מ"מ חייב לקרותה מיהא לדורשה ברבים בשבת דממילא יוצא מצות עיקר קריאתה כדאמרינן לקמן בפרק ב' [יו, א] היה דורשה אם כיון לבו יצא ובהא לא שייך גזירה דרבה כיון דאין חיוב זה אלא לחכם ובקי. ולפי זה מקשה הש"ס שפיר מאי איריא פורים שהחיוב הוא כדי לקיים ממילא מצות מגילה בעיקר זמנה ותיפוק ליה דבלאו הכי חייב לדרוש מענינו של יום אפילו ב"ט מתקנת משה ומסתמא כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון וממילא ידעינן דבפורים נמי עיקר החיוב הוא לדרוש אגרת פורים כדי לקיים מצות מגילה בזמנה דהא השתא נמי דאמרה ריב"ל נמי לא הוצרך לפרש דאיריא באגרת פורים אלא ממילא שמעינן לה מסברא כיון דחייב לדרוש מענינו של יום החיוב הוא על אגרת המגילה כדפרישית כן נראה לי נכון, ושמעינן מיהא מדמקשה הש"ס מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי אלמא דאין לחלק בין דאורייתא לדרבנן א"כ בחנוכה נמי מצוה לשאול ולדרוש מענינו של יום:

בתוספות כד"ה מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי. ונראה לי דהכי פירושו כו' עד סוף הדיבור. נראה מדבריהם דפשיטא להו דהא דשואלין ודורשין ל' יום לאו דוקא בפסח אלא אפילו שארי יום טוב נמי ודלא כמ"ש הבית יוסף בהל' פסח סימן תכ"ט להיפך ולא בעינן ל' יום אלא בפסח דוקא מה שאין כן בעצרת וחג ביום או יומים סגי. ובאמת יש לתמוה על הב"י שנעלם ממנו דברי התוספות דהכא והעלה כן להלכה והרבה בראיות ולעניות דעתי כל ראיותיו אינם מוכרחות כמו שאבאר בקונטרס אחרון. ולכאורה אדרבה יש לתמוה על שיטת התוספות כאן דאי ס"ד דבכל י"ט בעינן שלשים יום א"כ מסתמא ר"ה ויוה"כ נמי בעינן ל' יום וזה אי אפשר דא"כ מט"ו באלול ואילך צריך לדרוש בהלכות ר"ה ויוה"כ וסוכות וכה"ג ודאי לא אשכתן. ויש ליישב בדוחק:

מיהו בר מן דין אף לפי שיטת התוספות דבכל י"ט בעינן שלשים יום היינו דוקא לדרוש הלכות י"ט ודיני סוכה או משום קרבן כדמשמע פ"ק דע"ז [ה, ב] ובבכורות [נח, א] ובכה"ג כו"ע מודו דכל הי"ט שווין בזה דאדרבא בסוכות נפיש קרבנות טפי א"כ לפי זה אכתי לא מקשה הש"ס הכא שפיר מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי דהא ודאי בפורים לא

ז"ל משום די"ד לא מיקלע בשבת לדידן משום אד"ו כו' ע"ש. וקשיא לי בגווה דהא לקמן [ה, א] קאמר ר' יהודה בריה דר' שמואל בר שילת משמיה דרב פורים שחל להיות בשבת ערב שבת זמנן ומסקינן דאתא לאפוקי מדרבי א"כ על כרחך ב"ד שחל בשבת איירי ובזמן שלא היו חוששין לאד"ו או כדברי האומר דאדר הסמוך לניסן זמנין מלא וזמנין חסר וא"כ בדריב"ל נמי מצינן לפרושי הכי ומאי דוחקא דהרי"ף ז"ל לפרשו במוקפין. ונראה דכוונת הרי"ף ז"ל דנהי דריב"ל איירי נמי ב"ד אפ"ה כיון דבזמן הרי"ף ז"ל לא מיקלע י"ד בשבת משום הכי כתבו הרי"ף לענין ט"ו. אלא דאכתי הו"ל להרי"ף להביא לשון הגמרא סתמא וממילא הוי ידעינן דנפקא מינה לדידן לענין ט"ו. ונראה דהרי"ף ז"ל דינא אתא לאשמעינן דלא תימא דוקא היכא דמיקלע י"ד בשבת הוא דקאמר ריב"ל דשואלין ודורשין בשבת בענינו של יום דנהי שקראו המגלה בערב שבת שהוא יום י"ג אפ"ה עיקר זמנן ב"ד שהוא בשבת אפילו לענין משתה ושמחה ד"ג לאו זמן משתה ושמחה הוא אלא יום תענית כדאשכחן בכפרים דעיקר שמחה אינו נוהג אלא בזמנו מה שאין כן היכא דמיקלע ט"ו בשבת סד"א דעיקר זמנה של מוקפין הוא בערב שבת שהוא י"ד בין לענין קריאה בין לענין עשייה כיון שהוא זמן הקבוע לרוב העולם למשתה ושמחה ואף המוקפין אסורים בו בהספד ותענית א"כ מסתבר דעושי הסעודה בערב שבת דבשבת ודאי לא כמ"ש הרי"ף בשם הירושלמי ויבואר לקמן בעז"ה [ד, ב ד"ה מ"ט דת"ק], ובאחד בשבת נמי סד"א דלא דולא יעבור כתיב ועוד דאיתקש זכירה לעשייה מיהא לענין י"ד וט"ו כמו שיבואר שם אי"ה **הוא** כ"ס דאמינא דאין שואלין ודורשין בשבת שאינו יום קבוע כלל ומאי דהוה הוה בערב שבת ומשום הכי הוצרך הרי"ף ז"ל לאשמעינן דהיכא דמיקלע ט"ו בשבת נמי שואלין ודורשין מענינו של יום דעיקר זמנן בשבת אי משום דלא ניתא ליה להרי"ף ז"ל לאוקמא מימרא דריב"ל דוקא ב"ד דסתמא קאמר וכיון די"ד לא שכיח לדידן הו"ל לפרושי אלא על כרחך דבט"ו נמי איירי ואי משום דפשיטא ליה להרי"ף ז"ל כיון דבזמן שקבעו המגילה בימי אנשי כנסת הגדולה אכתי לא גזרו בקריאת המגילה משום דרבה כמו שיבואר לקמן אי"ה [ד"ה ברש"י שואלין ודורשין] והוי קודאין בשבת א"כ נהי דגזרו אח"כ משום דרבה אפ"ה עיקר זמנן לא נדחה ממקומו ומשום הכי שואלין ודורשין נמי מענינו של יום כן נראה לי. ואי תקשה א"כ מאי מקשה הש"ס מאי איריא פורים אפילו י"ט נמי האיכא למימר דריב"ל אתא לאשמעינן הך מילתא גופא רבותא דמוקפין אלא דאיכא למימר כיון דסתמא קאמר לא משמע לתלמודא דהך רבותא לחדו אתא לאשמעינן. ודוק:

בפרש"י כד"ה שואלין ודורשין כו' לדרוש אגרת פורים ברבים עב"ל. נראה שהוצרך לפרש כן למאי דמסקינן

ספר

שאלות ותשובות
מהרלב"ח

אשר איזן וחיקר נאון ישראל
רבי לוי ב"ר יעקב ׳חביב
רבה של ירושלים

מהדורה חדשה ומתוקנת
ע"פ דפוס ראשון
בצירוף מקורות, הערות ומפתח מפורט

מכון קרן רא"ם

ירושלים תשס"ח

לאכול רוחה, ושיש חילוק בין המליחה פעם אחת באותה הקערה לאכול בה רוחה ומהטעם שכתב הר"ן, ולפי שהדבר יראה זה לכמהלה בעיני הרואים ומהטעם שכתבו הפוסקים האחרים, הסכימו והנהיגו שאפילו בכלי שמדיחים בו את הנשר מהמלח שלא ישמשו בו בשמיש אחר, כי כזה יחשבו ההמון הרואים לאיסור דם גורם ולכן כלי שמשתמשים בו להוציא הבשר מדי דמו הן כלי המליחה הן כלי ההדחה לא ישמשו בו בשמיש אחר, דאי לא הוה לא הוה לא קיימא הא.

זהו מה שעלה בידי ללמד זכות על המנהג שלכם, ולהביא הדברים למקום הזה כיוצא וטרחתי והארכתי, ולולי כן לא הייתי משיב לך כי אם בקולר בלי ראיות לפשיטות הדברים, וכל שכן שלא הייתי טורח לבקש מקום טעות הטובה, אבל הכונה הייתה מה שכתבתי, לבקש זכות על המנהג שלכם, ונתגלגלו ע"י חייב.

ולענין הדיון לנושא שלפנינו עלה בדיעבד שאפילו היה בן יומו הכלי שהדחיו בו הקערות, שהיו מותרות אולם הקערות בדיעבד, דלאו ברשיעי עסקינן שאין מדיחין הבשר כפי הדיון, דא"י אפילו להדיח בו חמיר אסור. דוקא לכמהלה יש שורש ועיקר לאותו המנהג שלא להשתמש בכלי שמדיחים בו הבשר בדבר אחר, לא לאסור בדיעבד אם נשתמשו בו אפילו ביהומו בן יומו. כל שכן כשלא היה בן יומו שהקערות מותרות החר גמור לדעת כל הפוסקים בלי שום חולק כלל. ומכאן שאותו המלמד שהורה לאיסור הוא בר עונש וניספה להיומו מתעטף בעליה שאינה שלו, גם כי הוציא דברו על רב קדוש מגדולי ישראל, ומגודל שכר האומר דבר כזה אומרו שמיצא גאולה לעולם (בגילה טו. וש"ס) נלמד עונש המיחם דבר למי שלא אמרה, כל שכן אם הוא דבר של טעות. אבל כבר אמרתי שראוי לרחם עליו וזה הפעם הא' להיומו עניי בכל, ובלבד שיהדרו כל בני הקהל הקדוש י"ו שלא לעשות שום מעשה על פיו ולא לשמוע אל דבריו, וכך

עונשו של בדאי שאפילו יאמר האמת אין שומעין לו. וגם הוא חזר מכאן והלאה שלא יעלה במעלות מעילות למעול מעל ולהתחייב בנפשו, וטוב לו לעמוד על משמרתו משמרת הקדש בלימוד תלמדיו הקטנים, ואשריו ואשרי חלקו אם יזכה לעשות מלאכתו שלימה.

עוד כתבת על האיש הנזכר שעשה מעשה וקרע ערקית' שהיו תפורים ומצויירים ואמר שמה הם דומים לשמי וערב וכו'. גם זה ממין הא' להחטוף בעלית שאינה שלו, ויותר קשה ממנו, שעשה מעשה. ומן הראוי לכם לעשות לו שיפרע מה שהזיק מיד ואולי כזה היה מחסור, אבל אני גם על זה לא ראיתי לעשות מעשה כנגדו כעת לסנה הטורח, ולהנח אתי מתרה בו שיהר ייעמוד על עומדו ולא יפרח על מדותיו, ואי לא מחינא ליה בקילוא דלא מצע דמא.

עוד כתבת אלי (שלישית) [שלישית] והיא הקשה שבכלם, מאנה הנחם נפשי עליה ולא יכולתי להתאפק, והיא שהשועה הנזכר העיו פניו וחירף להחכם השלם ומעולה כמה"ר משה (דיקא שטרו) [די קאשטרו] י"ו. לדבר הזה יסלח ה' לכם, ולא על המלגלג תלונוחיתו כי אם עליכם, ששמעתם באוניכם ולא קרעתם אותו כד, מי לנו גדול ממהם, משנתו סדורה, תלמודו ערוך, מדותיו שלמות, עונותיו ימרה, והאמת קנאת הדבר הזה הייתה בלבי כאש בוערה, והיא שהניעתני להשיב לך תשובה כ"כ מהרה, ליסר השועה הזה על הדבר הזה כפרה סודרה. אמנם המוביל הלו הגיד אלי שכבר נקם מחילה מהחכם השלם הנזכר, וגם הוא מחל אליו, ולכן לא הניח לנו מקום להענישו. אבל אחם הנכס צריכים סליחה וכפרה ומחילה מנורח עליה, על אשר שמעתם כי מדברנה שפתיו עולה, ולא יסרתם אותו ככאז אנוש ומכה נחלה, וטוב היה לו להעלות לעונו רפאות תעלה. וה' יתחול עונותיו ונמרהה זכנו לגאולה אמן.

נאם הצעיר לוי בכמהר"ר יעקב נ' חביב וזה"ה.

סימן לב

זמן קיום מצוות הפורים בכרכין כשחל יום ט"ו בשבת

היות בא מפורש בספרי הפוסקים מתי היו הקצתים, בקצתם לא כתבו דבר והוצרכנו לשאת ולתת בהם, ואחר המשא ומתן עלתה הסכמת רוב חכמי העיר הזאת מוב"ב לדעתי הקצרה והיא כפי מה שאומר.

וראשונה אזכיר חיוב מצות פורים בכמה דברים הוא, ואומר כי הם ששה, ג' תלויים בדבור וג' במעשה, הג' התלויים בדבור הם מקרא מגילה והקריאה בתורה וההפטרה ולומר על הנסים בתפלה וברכת המזון, הג' התלויים במעשה הם הסעודה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים. מקרא מגילה דינו מצוה במשנה (בגילה ב.) ובגמרא (שם ד.) והעמיקוהו

7 ← **כבואי** לעיר הקדושה הזאת ירושלים עיר הקדש מוב"ב נרחתי שמים ונחתי אל בני לדעת מעשה המצות הנהוגות בה אולי יזכני צורי לקיימן כראוי בזה לידי בתוכן מצות הפורים כשחל ט"ו בשבת, והיה דבר חדש אלני יען כי העיר הקדושה הזאת היא ודאי מוקפת תומה מימות יהושע בן נון כמוכר במשנה בסוף ערכין (כ.) ונתינתו נפל הפורים בחול ודאי קורין בט"ו דוקא ושאר דיני הפורים חייב כלם הוא ביום ההוא בעצמו, ואין לנו ב"ד זולת שאסור בהספד ותענית, וכל העירות שנתגדלתי בהם היו ודאי בלתי מוקפות או ספק מוקפות ובהן עיקר חיובי מצות פורים היה ב"ד, אמנם ככאן שיעקר החיוב הוא בט"ו נפל הספק בינינו בקצת חיוב דיני הפורים מתי נקיים אותם, שם

זולתי במתנות לאביונים החלויות במקרא מגילה כמו שנתבאר, ואף על גב דלנו מצדדים בקריאת המגילה שעשה נסים עם כל זה לא נפסיק בחפלה כיון דלכתי לא מטא חובייה, והם אמרו דנקדים לקרוא המגילה ומשום הכי מצדדין עליה אבל בחפלה לא מפסקין.

בדין הסעודה יש ספק, כי כפי הנראה מהירושלמי (בגילה פ"א ה"ד) מאחרים אותה ליום ראשון, וכיון שהביאו הרי"ף ו"ל (ג) נראה דראוי לעשות כן, גם בספר כל בו (פ"ד פ"ה) כן כתב בפירוש והעתיקו מספר ארצות חיים (דין סעודת פורים אות ל"ד), ושמענו שגדולי החכמים הנמלצים צעיר הקדושה הזאת עתה מקריבו חלקם בחיים כן הנהיגו. האמת שהדבר הזה קשה מאד לשכל לקבל, שכיון שהיוצו הסעודה צפורים אנו לומדין ממ"ש הכתוב שמחה ומשתה ועקר הפסוק בה לומר שאסורים בהספד ומענית וזיוס ראשון ומוחר בתענית לפני עיירות לפחות ויש לנו לאסור של זה בזה אין יעשו בני ט"ו הסעודה ביום שיכולים להתענות בו בני ט"ד, והנני מודה שטענות גדולה היא אלי לחלוק על זה מכא השכל כיון שצירושלמי נאמר, ועם כל זה לענין מעשה אומר שכיון שהרמב"ם ז"ל אין כן דעמו בודאי כמבואר בהלכות שלא כתב שינוי כלל בענין הסעודה כשאל ט"ו בשבת לא להקדים ולא לאחר כמו שכתב בענין קריאת המגילה (פ"א ה"ד), והוא הרב בזה המלכות, יש לנו לעשות מעשה על פיו, גם הרי"ה ז"ל (הובא ברין על הרי"ף שם ד"ה בתני) פירש הירושלמי באופן לא ימשך הדין הנזכר, ועם היות שאינו סובל פירושו הירושלמי, לפחות אין ראיה מהרי"ף ז"ל שהביא הירושלמי לפסוק שמהאחרים הסעודה ביום ראשון, ונראה שטעמם ז"ל שהתלמוד שלנו חולק על הירושלמי כיון שאמרו סתם אבל שמחה אינה נהגת אלא בזמנה (שם ד'), מלבד אותם הקושיות שהקשה הרי"ף (שם) כנגד אותו הירושלמי מתלמוד שלנו, ועם היות שהוא טרח להשיב עם כל זה בעני כל הראשונים והרמב"ם ז"ל עמהם נראה שהתלמוד שלנו חולק על אותו הירושלמי ואין לעשות כמותו.

ג מצאנו תשובה אחת לרנני נרפא ז"ל ו"ל, שהלא ארבעה עשר שאל להיות בשבת דחיין מקרא מגילה משום דרבה, נהי דמקרא מגילה דחיין משום דרבה משמה נעביד בזמניה כדאמרינן אבל שמחה אינה נהגת אלא בזמנה. תשובה לא שייך דרבה הכא כי לעולם לא מיקלע לן ארבעה עשר בשבת כיון שאין אדר נקבע שלא בזמנו כדי שלא יבא ניסן בנד"ו, ולדברי המשנה (שם ב) שאמרה חל להיות בשבת שלא היו נוהגים באותן הדורות סדר העיצור והדחיות שמסור לנו מימות ר' הלל ב"ר יהודה משנת תר"ע למנין שטרות כאשר כתב רב האי, באותן הדורות הוא מיקלע ארבעה עשר בשבת והיו מקדימין כפרים ועיירות ליום הכניסה ולעולם אימא לך השמחה עומה היו עושים בשבת, וגם חמשה עשר דמוקפים דמקלע בשבת שינו (שם) כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות ומוקפות תומה בערב שבת ולעולם אימא לך לשמחה מוקפים בשבת עבדי לה, עכ"ל.

ג החכם השלם כהר"ר ישראל אשכנזי מלא ראה בתלמודינו דאין מאחרין השמחה ליום ראשון ממתי דחלקו רב ושמואל בפרק בני העיר (שם ל) על פורים שחל להיות בערב שבת רב

כל הפוסקים בני חולק שקורין ביום ו' שהוא י"ד. מתנות לאביונים נראה שדינו ב"ד גם כן כקריאת המגילה, ונלמוד זה מהטעם שנתן רב יוסף (שם) להקדמת קריאת המגילה קודם השבת ולא יקראו אותה בשבת מפני שעיניהם של עניים נשאות למקרא מגילה, וכן תמיד בגמרא דמסייע ליה הוהיל ואמרו כפרים מקדימין וכו' גובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשאות למקרא מגילה, וכן כתב הרמב"ם בפ"ב מה' (ה"ל בגילה ה"ד) ו"ל, בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביונים יאלו, וז"ע למה כתב אם חלקו בדיעבד ולא אמר מחלקין, וכבר הלין בעדו הרב בעל מ"מ שלמד כן מהמשנה (שם ה) שאמרה מותרין בהספד וכו' ומתנות לאביונים, משמע אבל לא חייבין אלא ראשון, ואף פירוש הברייתא כן הוא לדעתו, עד כאן לשונו.

ו נראה לעניות דעתי לומר עוד בטעם זה בהלמוד הדין לפני הרב, שדעת הרמב"ם היא שכיון שהברייתא הזאת הוציאה בגמרא לסיועי לרב יוסף והוא חולק על רבה, דאף על גב דלא חולק ממש הוא אלא שאינו מודה בטעמו והוסיף יומר דנ"מ למקדש דליכא שבות וכדכתבו החוס' (ד"ה ורב יוסף) מ"מ לרעת רבה ליכא האי טעמא כלל, ואם כן הברייתא נראה שחולקת עליו ורבה ורב יוסף הלכתא כרבה, וא"כ איה לן למימר שסובר רבה דהאי ברייתא לאו לחיובא היא אלא ראשית קאמר כדקאמר במתניתין מותרין, וכיון דלאו לכתחלה היא האי טעמא לא מקדימין מקרא מגילה מחמתיה קודם השבת, ואף על גב דבגמרא אימניה לסיועי לרב יוסף איצרא דהכי הוא כפי פשטא אבל רבה איה ליה האי פירוקא, וכיון דהברייתא לא הוה חייבניה כפום האי פירושא איה לן למפסק בתיבה, זה נראה טעמו של הרמב"ם.

ז בין יהיה זה טעמו של הרב או לא נראה דבנושא שלפנינו יסבור הרב דחייבין במתנות לאביונים ב"ד עם קריאת המגילה, ודוקא לפני הכפרים שמקדימין ליום הכניסה כתב הרב אם חלקו וכו', משום דביום הפורים עצמו יכולין לחלק ולפיכך דוקא ראשון להקדים ולחלק ביום הכניסה ולא חייבין, אמנם בבאן דביום החיוב עצמו שהוא ט"ו אי אפשר להם לחלק מעות ודאי חייבין לחלק ביום קריאת המגילה.

ח הקריאת בחזרה נראה שהוא בשבת, ונלמוד זה מהמשנה (שם ל) שאמרה צפורים ויבא עמלק, ופורים לפני כרכים הוא צט"ו, ודוקא המגילה משום גזירה דרבה מקדימין, אבל קריאת בחזרה שהיא בצבור ליכא טעמא לאקדומי, וזמנה משפטיין לא נתבאר במשנה ולא בגמרא גם לא בספרי הפוסקים, זולתי בפירוש המשנה להרמב"ם (בגילה סוף פ"א) שכתב שמשפטיין פקדתי, והדין נותן כן כי היא מענין פרשת ויבא עמלק, ואף על גב שמשפטיין זה בשבת הקודם בפרשת זכור אין חשש בזה כלל, וראיתי כתוב שלדעת הרמב"ם בפירוש המשנה קורין פרשת זכור בשבת (שלפורים) [של פורים] עצמו ולא (השבת) [בשבת] הקודמת, וטעום הוא זה ואין צריך להאריך בציטולו.

ט הנסים נראה שדינו לומר אותו בשבת שהוא ט"ו ולא ביום ו', כי דוקא במקרא מגילה מקדימין ולא בשום דבר אחר,

אמר מקדימין כי היכי דלא תקדום עשייה לזכירה ושמואל אמר מאחרים כיון דליכא מוקפין דעבדי בחמסר עשייה וזכירה כדדי הדדי קאמין, הרי אמרו זכאן צפירוש דעבדי מוקפין בחמסר ואם הסעודה אינן עושים צט"ו מאי קעבדי הרי מקרא מגלה ומתנות עבדי צ"ד, מלבד שסחם עשייה צפורים הוא על המשחה

וכן אמר' בריש המסכתא (שם ב:) אשכחן עשייה וזכירה מנא לן וכו', מכל הלין עבדנו עובדא מהסעודה בשבת? וזמנות איש לרעהו זמנס הכי הוא, כי המתנות הם מהסעודה שהוא עושה לעצמו לפעמים, כדאמרינן (שם ז:) מחלפי סעודתייהו אהדדי, והוא מבוחר.

סימן לג

אשה שטענה על בעלה שאין לו גבורת אנשים אם נאמנת ואם כופין על הגט ועל הכתובה

לנכון בבבבגשת בן באבבגשת יצ"ו.

שאלת ממני האם החכם הנעלה אודיעך דעתי הקצרה בענין ראובן שנשא בת שמעון וישען על ביתו ולא יעמוד וכו' לפי דברי האשה. ועם היות ידעתי שלא ידעתי, לעשות רצונך הגביר חפצתי, ולקיים גורתך גורת מלך צעו מחני שנפתי, ואקום ואסובנה בשוקי המשנה והגמרא, גם ברחובות הפוסקים והמפרשים ז"ל חדשים גם ישנים, עד שמלאחי את שאהבה נפשך החכמה, המלאה לה עמיר הדעת והמוימה. וזהו חורף לשון צשאלה.

גט והוא מכחישה, נאמנת היא וכופין אותה להוציא מיד חילוי בתוך עשר שנים, דכיון דטוענת טענה שהבעל יודע אם הוא אמת אם לאו לא היתה מעיזה פניה בפניו אם אינו אמת, אבל לא יתן כתובה כיון שהוא מכחישה, ואם מגרשה מעצמו בלא כפייה יתן לה כתובה, כד"ח כשאין תובעת כתובה אבל אם תובעת כתובה אינה נאמנת ואף להוציא אין כופין, עד כאן. הרי לך כדליא דבטענה כזאת כופין לדעת הטור, והן הם דברי הרא"ש כאשר אכתוב לפנים בעזרת השם.

אמנם לדעת הר"מ במו"ל (פי"ד בהל' אישות ה"י) לפי הנראה לכאורה מלשון נראה (אפי' דבטענה) [דאפילו בטענה] כזאת אינה נאמנת, וז"ל, איש ואשתו שבאו לבי"ד, הוא אומר זו מורדת מתשמיש וזו אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו, וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והוא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה, מתרימים החלה וכו'. נתיחדו בפני עדים ועדין הם טוענים, מנקשים מן הגטען ועושים פשרה כפי כח הדין, עד כאן. הרי נראה מלשון ז"ל דאף על פי שהיא טוענת שהוא מורד מתשמיש ואינו בא עליה, עם כל זה אינה נאמנת אלא עושים פשרה כפי כח הדין. עוד כתב בפט"ו (הש"י) וז"ל, האשה שבאה לבית דין ואמרה בעלי אינו יכול לשמש עמי כדרך כל הארץ שמוש שמוליד, או שאינו יורה כתי, יעשו הדיינים פשרה ואומרים לה ראוי שתנהגי עם בעליך עד שתשתי עשרה שנים ולא חלדי ואחר כך תחנעי, ומגלגלין עמה בדבר זה ואין כופין אותה לישב ולא דינין אותה כדין המורדת אלא מאריכין בדבר זה עד שיעשו פשרה, עד כאן. הרי נראה מכאן גם כן דלדעת הרמב"ם ז"ל לעולם אינה נאמנת, שאף על פי שהיא טוענת שאינו יכול לשמש פסקה דין שעושה פשרה ואינה נאמנת. ולפחות נלמוד שזו היא דעתו ז"ל ממה שלא חלק כלל, ואם דעתו ז"ל היתה שכשטוענת שאין לבעלה גבורת אנשים לבא עליה שהיא נאמנת וכופין להוציא כדעת בעל הטורים, ה"ל לרוב להוכיח דין זה, ושתיקה בחלוק כזה כהודאה דמילא.

ראובן נשא אשה בת שמעון ונתן לו בכתובה כך וכך, ויכנס לחופה עמה וזלילה היתה לא קרב אליה להיות עמה לשכב אצלה, לא ידענו מה היה להם אם מלך החתן צא הענין או מלך הכלה כי חלוקת האפשר לכלם בשם יקרא, וגם כן זלילה השני. וכראות שמעון אבי הכלה כי לא יכול לה, חלה עצמו באילן גדול ופנה אל שכיות החמדה ואמר כי זה החתן אין לו גבורת אנשים לבא עליה כדרך כל הארץ ורצונו שיתן גט לבתו ושיפרע לה כתובה ותוספת הכל משלם. וזה הענין חתן בלא דמים זעק מרה ואמר כי הוא איש צין האנשים, וזהו הענין והמקרה הרע לא בא מלדו ואינו עזמי מסכים לטבעו ולמוגו, רק שהוא מפחד שעשו לו אי זה כשוף או קשר של קימא, כמנהג המלכות אשר אנו רואים מעשים בכל יום מחושבי הארץ נהוגים בכך הן מעדת ישראל הן מהאומות. ואחר עבור עשרה ימים צין רב למעט נראה לו זלילה אחד כי הוציא שתי טפות דם, והיא טבלה וחזרה להיות עמו. והעלילו עליו כי זה הדם ילא מנחירו או ממקום אחר. צין כה וכה הן בתחבולה הן ברמאות על דרך סתורה לקח שמעון הממון מיד החתן ואמר לו שיתן גט לבתו אחר שאין לו גבורת אנשים ושיפרע לו מה שלקח ממנו עם התוספת. ע"כ.

תשובה נראה לכאורה שהדבר הזה הוא מחלוקת צין הפוסקים, שלדעת בעל הטורים והיא דעת הרא"ש ז"ל בתשובותיו (כלל ה"ג דין א' ב' י"ב) בטענה כזאת שאמרה זאת האשה כופין להוציא, וז"ל הטור אכן העזר (פי' קב"ד), מי ששאלת גט בטענה שאינה ראויה ליצנות ממנו אין שומעין לה וכו', ואם טוענת שאין לו גבורת אנשים לבא עליה כדרך כל הארץ ושאלת

ק"ר שכפי הנראה לכאורה לסברת הר"מ במו"ל אינה נאמנת, ואם כן יצדק מה שאמרתו למעלה שפסקה דין צדיון שלפנינו הוא תלוי במחלוקת צין הפוסקים ז"ל. וראוי לנו לחקור אם כן על מי מהם ז"ל ראוי לסמוך לענין מעשה אם אמת הדבר

ב. ועיי' שו"ע או"ח סי' תרפ"ח סי' שפסק לעשות הסעודה בינים ראשון, וכן דעת הרמב"ם ח"א סי' קמ"ז, וכן הברי"ה המ"א סק"י, ועיי' משנה בורה ס"ק י"ח.

ספר

מתנה חיים

אשר חברתי

אני הקטן היים בן לאבי אדוני מורי הצדיק המפורסם מוהר"ר
מרדכי אפרים המכונה בפי כל בשם ר' פישל בנו של הצדיק
האומן המפורסם במלאכת הקודש מו"ה זוסמאן סופר זצ"ל מפ"ב
בתוך עמי אנוכי יושב בדגל סעמפעטער

עד כאן נוסח השער מסהדורה ראשונה הנדפס בפרסבורג בשנת "תברך" ע"י
המחבר הגאון האדיר המפורסם בעולם בתורתו ובצדקתו, לוחם מלחמת ה'

רבינו **חיים סופר** זצוק"ל

שהי' אב"ד דק' יעמרינג, סעמפטר, סונקאטש, פעסם

בעמ"ח שו"ת מתנה חיים שלש מהדורות, פלס חיים על פ"ק דגיטין, קול סופר על
משניות, דברי שערי חיים על התורה, שערי חיים על תהלים, וספר שערי חיים
על ענייני מחללי שבת

כעת יצא לאור מחדש עם תיקוני סעיות, מפתחות ספרים, הוספת ודעיות

בעיה"ק **ירושלם** ח"ו

שנת תשכ"ג לפ"ק

18

ה' קשה על הסיפא למה הוחזק להקשות אשכנז עמי עד
סיפא דוחכמי ולע"ז:
ה' אמת שולחתי ציוטלנוי צריש ונגילה שקדשו מדכתיב
ולא יעבור ולא יעברו יעו"ש והנסה הך ולא יעברו הוא
בפסוק ' שנתחיל והיומים האלה זוכרי ונעשי' וא"כ נבואר
ללא יעבור קאי גם על קריאת הנגילה וכיון דככלל לא
יעברו היו על הזכירה כונו על העשי' הגם שעל הזכירה
שלא הזכירה ונתחילה והיו עליו רק פעם אחד ללא יעבור
וא"כ דלמא חייב ונעבד בכל זאת השכל וחי"ב ונקטתה הוא
נבואר על הקריאה בלא יעברו כונו על עשי' דזכירה שני
פעמים בלא יעבור וזוק אצל צנו"י דיקן לא דקשו כלל הך
ולא יעברו דבפסוק ' הו' רק הנעמה דוח הקודש שלא
השקט פורים לעולם והוא הנעמה שלא יעברו ולא צהורה
לאו ולכן דקשו רק הך ולא יעבור דבפ' ע' וא"כ הדק"ל:
אמנם הצריך הדבר צנו"י דהנה היורשלוני קיבד דלא
הל ע"ו צענה עושי' הסעודה צוים ח' אה"כ הוצ"ה
צו"ק פ"א דונגילה והקשה הר"ן ח"ך יעשה הסעודה צוים
ח' הא עברו על ולא יעבור ומ' דקן על ונגילה קאי ולא
יעבור אצל לא על ונשחה וקעודה ע"ש באורק והוא פלא
ונבד שהוא ומוקד הצנה למה לא הקטו ולא יעבור על
הקעודה כונו על קריאת ונגילה בלא"ה הוא צלי הצנה הלא
בפסוק ע' כתיב ולא יעבור להיות עושי' שני יו"ש וא"כ
עיקר האיבור דלא יעבור אצל עשי' הוא דכתיב שהוא
הקעודה ולע"ז:
ונלע"ד והוא דכבר כתיב צמיוויו זה חזיה שנים לצר
דבאגרת ראשון לא ביקש ונדכיו ואשכח רק עשי'
להיות עשי' ונשחה ושנחה ולא הפלו בקריאת ונגילה וגם
הקטעדרין לא הסביוו או להוסיף על הזכירה ונגילה כתיב
ולא הקריאה לדורות שנוערך שגאה צה"ה ואו חיון מנדכי
ואשכח דוקא שני יו"ש י"ד וט"ו ולא הקטו להקדים לכפרי'
וגם לא חזיבו סוודכיו ואשכח כהבו באגרת ראשון הך ולא
יעבור אצל אחר שהסביוו הקטעדרין ככתיבת וקריאה ונגיל'
והקטו להקדים לכפרי' צ"ה צ"ב צ"ג או חדשו שלא כונו
שני קדיווה לפניו ה"ה יש השלומין לאחריו או אחורו ולא
יעבור אצל השנוח והנשחה אשר קבלו ונתחיל' לא הקטו כלל
ולא יעבור דלמא להם להוסיף על הקנה ונדכיו ואשכח הא
הם לא הקטו ולא יעבור ונלחתי חון לי בפכ"י דף ז' שצ"ח
צפ"י פסקוק קיוו וקבלו הוסיף ולא יעבור ה' אחר אגרת
הראשון ונכך הכתיב וקבל והקרי וקבלו שנתחיל' קבלו רק
יחד' דהא הסקעדרני לא הסביוו אצל חס"כ כאשר נלחו
דוח בקרא קבלו שניהם להיות כתיב וקרא לעולם יע"ש
דשח"ה והארכתי שם לבאר דפסוק ' הוא רק ביאור לפ'
ע' וכל האיבור דולא יעבור הוא רק ונקטעדרני על קריאת
ונגילה דחזיוו קדיווה לפי הקנה ולכן גדרו שלא יאמר
אצל על עשי' ונעולם לא אחורו ולא יעבור ור"ן ונקביו רק
הנעם דלא עשאו הך רק ולא יעבור גם על העשי' ויו"ש וזה
הקשה וזוק בי קלרתי:

76 ואכתי פש גבן לצר למה קיבד היורשלוני לחזר ולא להקדים הסעודה וצמניגלה תקנו להקדים ולא לחזר וכו' דהנה עיי' צפ"י צדק ד' שנוצבר כמות ונקומוה

שצונו ונדכיו ואשכח לא ה' עדיין הצו"ר דרבה (או גזירה
דלון קורין כתיבי קודם צענה ועיי' פס"ה ס' תרפ"ח שהכל
חד) רק אה"כ נההדג גזירה דרבה יעו"ש כנל"ה דלפי
הקנהם של ונדכיו ואשכח יו"י וקרא ונגילה לעולם צ"ד
לפרי' וצט"ו למוקפי' רק ראו שלר"ך זאנים עוצא לצני
כפריים לכן הקדיווה ולא לחזר ונדכיו ישראל אשר זונס צ"ד
או צט"ו אצל לענין שנתה ונשחה שחז"ל אשר ונדכיו להיות
עושי' וים ונשחה ונשחה ולא אשר שנתה חז"ל בידי שונים
וא"כ כל ישראל לא יוכלו לקיים השנוח' צענה וע"כ וניקרא
לא ליה לעשות נשחה ושנחה צענה רק על יום אחר וא"כ

והכ"ח שיעשו להקדוה ולא לחזר הא ונקבד לחזר דהא
להקדים לא ונקבד דהא אכתי לא צה זמן הסוד כונו
צמניגלה דים זמן חזיב ויו"ש י"א ע"כ לכפריים וליורשלוני
ונ"ח והנן זה:
ולפ"ו וני שנחבל צנו"י צענה חייב צנו"ה צוים ח' דלמיו
צה צהורה תשלומין רק צהורה חייב ונדכיו ועיי'
צנו"י צו"ד ק' ש"ל לענין קטן לא צליות או לחזיב הגדלה
צמולאיי שצח והנן זה:
סימן ל"ב שפעת צרכות ורצ הללוח להרצני המרון
מופלב בצקלאות רב כהרצ פיפיות דברוחי
כמו"ה אהנן קמואל כ"י כעת אצ"ד בק"ק
קראטו יע"ח:

אשר הפליח כ"ח כ"י על הו"ל אם אדם יולא צמולו
בשלבדכ"ס ומס"י צמולין דף ק"צ צהמחיו וגוונו
ונפסקים שפי' רש"י ללאו דרך אכילה אכיל עכ"ל אזכיר
לכ"ח כ"י הענה אחת ונחיוויו אם אדם חובל דבר צאופן
שמונעט הנאחו ויכול לאכול עאכל זה צרוו הנאחו זה ונקרי
שלבדכ"ס אצל אם אדם נשנה חזיה ונאכל למוקד למונעט
חואר וזורה הדבר עד שדרך הנאחו נשחנה אצל גוף הנאח
לא נשחנה זה ונקרי שלא כדרך אכילה לנשחן אם עירב
דבר ורצ צמול שניף ונעקה אופן אכילה לא נשחנה רק
שפעל צדבר שחך לא יסנה בכל כמו היו שלבדכ"ס אצל
צהמחיו שהחך נהנה וון שח' כונו וון אכילה רק נשחנה
גוף החפץ וון ונאכל למונעט זה ונקרי שלא כדרך אכילה
ואקוים שלא יולא וון הגוונא ופוסקים נגד זה ויו"ש ק'
כ"ח כ"י:

מה שהקשה כ"ח כ"י על קוג"י דנצח' ל"ו דהקשו יצא עשה
יודחם ל"ה והקשה כ"ח למו"ל שולא בשלבדכ"ס אשכח
לקיים שניהם כצד הקדיווה צק"ו זו הבאון חסם קופר בל"ח
ס' קל"ז ע"ש וסם כתיבי צמולין ו"ל לולי שפה קדום הקשה
זאת אונדתי דבר חסם צדוליי בכל ו"ע כיוון מלה וכדומה
י"ל כנאון ו"ל שולא בשלבדכ"ס דלא נהנה אכילה להסות
זה אצל באכילת קדשים דכתיב למונעט צהם שדרכו כדרך
הנולכים אוכלי' עיי' חוס' או צדוליי דלר"ך לטיות אכילה
אשר כתיב ונשולחו צויה קיבו אכילה כדרך הנאחו ונלח
כדרך הנאחו חזיו ונקיים ונלות ונכלו חזיו אשר כופר צהם
ועיי' רא"ש צנדרים דף ד' ע"ב ד"ה קשריא וצפנע לשיע
חוס' ציונח דלפי' אם הרצה כתיבם ינכלו ולא צה לחזר
כזית יולא הא חזין דהחורה קמיד דקרבן יה' נאכל ולא
היו חצת הנוף אלא חובת הנאכל כנלע"ד:

אחרון אחרון כתיב שהקשה פלא על ונ"ה צמולין חע"ה
שקצרו צנו"ע לר"ך אכילה צצ"ה ויורשלוני כזי דף
ח"י צפ"ו שנוצאר צמולה שדי צמולקו חוך פיו ולע"ז. ונכ"ה
לע"ד צק"ית חונר כמו שפעל צרעיוני וד' יאיר עיי' צהורה
וייליני ונשיאיות הסם ציוטלנוי סם חונרו צמולה פלוגתא
דר"י וכו' ל' וייאשא צני צענה וזה ח"ל הסם איבור
ועוונאה וקוס שבעלה טוונאה בעלה איבור צרם הבא
איבור ולא עוונאה הבורה בשלוחא צחמ"ח ונמולה שיש צ'
דברים קשורים איבור וטוונאה וכיון שנחלק פרתה טוונאה
וע"כ גם איבור חין כאן ולכן הפלוגתא ח' פיו כלפנים או
כלחץ הבורה הגם אם צלע כא' ויש הנחת גרון והנחת
ועייים כאלה כיון שעכ"פ הלכו צפוי ח' דיוו כחון נפרח
טוונאה וע"כ חין כהן איבור אצל באיבור כיון שצלע כאלה
חזיו עין שנחלק צפוי לא יה' איבור לחייב כזי הכי כאן
קשריא שיעלע עננה ציחד הלא דרך אכילה רק שפסיו
נחלקה העננה ונצבור כן השני ציוטלנוי סם דני אם
כדן שולין אם חזרו אחס שולין יה' חייב אפי' צחמ"ח
דדרך אכילה כדך הוא יע"ש רק צמול"ה נקשר צמול"ה אצל
צענה נשאר כצנר"ה הגם אם חלקו צפוי כיון שצלע כאלה
יה' חייב דבני' נקה לאכול והלא אצל כדרך אכילה ועי'
צני 25

חוק כ

בסתפקתי עוד מי שאינו נזכר מפנה פלטר או מחמאה של נכרי ושולח שלח מנות פה פלטר או מעשה אפיה עם חמאה של נכרי לאיש המכיר בו אם יאל יודי חובתו מי נאמר כיון דכוח מהכל היתר הלא המסלה יולא בו יודי חובתו או נאמר כיון דהמקבל נזכר מה"ע ח"כ לא קבל דבר מהכלל בהיתר אללו ואי צבי יכול להשול על אשר קבל עליו לנהוג בו איסור לא שייך כהן כבודע ולע"ג.

בסתפקתי עוד מי ששלח השלוח מנות טרם שנגדל וכו' ציזם דעשה בר י"ג (כבודע שנטעה בר מזה על השטה שגולד והביא צ' שערות עיין בחומים ה' ערות סו' ל"ה) וקודם שהגיע המנות ליד המקבל נעשה בר חייב אי יולא בו יודי חובתו מי יימא כיון בשטה ששלח לא ה' איש שלח נאגדל או יימא דחזינין בחר שעה שקבל המקבל המנות דכבר נעשה גדול דהא כתיב ושולח מנות איש לרעהו והיון איש חלה גדול כבודע ולע"ג בחסדי ד' יש לי בערות רבות לפשוט הספיקות רק חמרתו להניחם ענה כאשר הלגתי הוחם להגדיל חורה לפני למודי ד' להזכרני בדבר הלכה ציזם שקיימו עכשיו מה שקבלו כב'.

אעתיק מח"ת שלי בעזה"י שלא להוציא הגייר חלק

ראיתי לייבב צמח"י דברי רובין צבי" המכילתא שאין ישראל עובר חלה ח"כ החמץ שלו ונאמר ברשותו חבל הם ישראל הפקוד צבות נכרי או שקיבל חמץ נכרי ברשותו אינו עובר והבין הרמב"ן ופ"ה דה"ס ח"כ הפקוד הלא ישראל הצירו אינו עובר והקשה הש"ח ח"כ למה נקט הגמ' יכול יקבל פקדונות מן הנכרי ה' להם לומר סתם ויקבל פקדונות דהא אפי' מישראל שרי בלא חתירות דמלא וימלא דרש' דחסור בהתירוות וכן המכילתא נקט שמוחר לישראל לקבל מן הנכרי ולא נקט רבותא וחר דאפי' אם קיבל מישראל הצירו מותר ג"כ בלא חתירות דאי בהתירוות אפי' בשל נכרי חסור מלא ימלא ולע"ג.

ואקדים דרתינו בלג"ה דף ה' שהקשה למה נקט הגמ' יכול יקבל פקדונות מן הנכרי ובצד גבוח דומי דרישה דנקט חבל הנה רוחה של נכרי ושל גבוח ה' לנקוט כאן יכול יקבל פקדונות מנכרי וגבוח דבולדחי אם מקבל מנזכר חמץ בהתירוות דחסור כיון שהוא גורם לממון עכ"ל.

ובלע"ד דבר הדם צמח"י דחמץ של גבוח הוא נקרא ממון גבוח וממון גבוח הוא יחשב לאיסור בעלם דהוא איסור שאסור להנות ממנו רק שהקדש הוא הגבוחי ויכל לעשות מאיסור זה ממון ע"י מכירה או פדיון ח"כ הוא כל חמץ של הקדש רק גורם לממון וראוי לזה מפסחים דף ט"ט דחמרי' דפליגי אם חבל חמץ של הקדש אי משל אי לא תלי' אי גורם לממון כממון דמי והקשה הפני' בשלומא בהתירוות על חמץ נכרים הוא רק גורם לממון מכה דאלו מנגוב יטן דע"פ גוף החמץ אינו שלו רק גורם לו דיבשל בעבורו ממון חבל בהקדש דרשאי לשבות עד אחר פסח ח"כ הוא ממון ממש ולמה נקרא גורם לממון יעו"ש ולפני"ש ניחא דכל הקדש הוא רק איסור וע"י מכירה ופדוי' יבוא לידי ממון ח"כ יהי' חפץ של צדק הבית אפי' כל השנה רק גורם לממון והא דאם חבל חמץ של הקדש צמח"י ימות השנה חייב דהא צידו לעשות מהחמץ ממון וכל שצידו לאו כמחוסר מעשה חבל בפסח די דילפי' מלא

אך יש לפקפק דכאן לא שייך מדלעסי' קני' דהא לא ה' לו כוונה לקנות בשעה לעיסה ולא דמי לגזל שכיוון לגזול ועכשיו נגמר הקנין דפיו הוא כהגר חבל כאן שהחמץ שהוא שלו צמתה עכ"פ עכשיו בשעה לעיסה לא כיון לקנות ואין כאן לחקור כלל שיקנה בגם אם הצירו מקנה לו הוא לא כיון לקנות (ואין כאן לחקור דברי נמי בעודר צנכסו גר דהא אין כאן מקנה אשר הקנה לאיש הלזה).

רק ש"ז חמרי' בסיפך הדם רוחה לעשות מלוח צממוני' דוכי' חובל מסעודה שלו וסחמנה דעהו לשלם כדי שוכי' המלוח נעשית בשלו ודוק חבל שנימא שמשלה חפץ שהאיש פלוני יקיים מלוח צממון שלו כבד בערותו צמ"ח ח"ר סו' פ"ז סברה ישראל בהא הדין אם לריך להיות בשעה עשיות המלוח ממון של הצירו ח"כ לא נעשה המלוח בשלו דכבר קנאו הצירו וכו' של העושה מלוח ומכ"ח יכו' מכוון להקנות לו ממון שיעשה הצירו מלוח ממני"ש אם יש להצירו ממון יקיים בשלו ואם אין לו הוא פטור מעשיית מלוח כדדרשו צירושלמי פ"ה כבד ד' מהוכך ולא משל אחרים והוא פטור ממלוח אם אין לו מעשה וממני"ש נכון דהחובל ניחא ליה לקיים מלוח צממוני' וסחמנה ניחא ליה לשלם מה שנהנה משל הצירו לסעודה מלוח ודוק.

ויש לו הקורה אי סעודה פורים תלי' צכזית או צכוחצת כלל דהעיקר להיות לב שמה באכילה ושתי' ואם חבל תמיד הני שיעור ושהה הני רביעית יין לע"פ קיים סעודה פורים או יימא צהיפך אם לא יבד לאכול צפ"ה להיות שצט צמשה יין לא קיים סעודה פורים בגם דמגי"ה חוקר דלא צבי פה חבל עכ"פ להיות חובל שיעור שציעה צפ"ה להיות נקרא סעודה עכ"פ חבל אם חובל תמיד בכל י"ג מינועין שהוא שיעור אכילה פרם בגם אפי' שהוא שצט לא הוא קיים סעודה וכן משמש צרין כובא צמ"ז סו' תרל"ה ס"ק ה' דלריך להיות שיעור סעודה ויש לדמוק אם ה' שולח להצירו חלק ממנו לא ה' נאחר לו כדי שציעה כלל.

שוב ראיתי דתלי' בדברי מגי"ה סו' ר"י אי לריך לחבל כזית צפ"ה כדי שיוכל לברך ברכת המזון חבל הפרמ"ג חודש אם חבל כל כך הני זהים עד שהוא שצט בולדחי מברך ברכת המזון ח"כ קני' שולח סעודה פורים כי הוא חבל ושצט ודשן ודוק.

לסיום ספרי אמרתי להציג ג' ספיקות בענין שלוח מנות בעזה"י.

בסתפקתי מי ששלח להצירו שולח מנות צפורים פירות חוץ לארץ מערלה אם יאל בו יודי מלוחו מי יימא כיון דערלה בחוץ לארץ חסור לאיש הבודע לו מאיסורו ח"כ המשלה לא שלח דבר הראוי לאכילה עכ"פ ויש שסוברים שדווקא מצושלים לריך להיות המשלה מנות ורמזו מלשון מן הוא מוכן ומזומן לאכול ואפי' אם יולא צחיים היינו עכ"פ הותר לו לאכול חבל ערלה חולה לארץ חסור למשלה הבודע לו שהוא ערלה או יימא כיון דלמי ששלח לו לא ימלא עון אם חובל ערלה חולה לארץ בלי נודע לו עיין צמ"ח סו' תרמ"ט ס"ק כ' בשם ש"ג שסובר שמוחר אפי' להחילה להאכיל להצירו וא"כ יש ספק אי חלוי בחר הנותן או בחר מקבל ולע"ג.

ארך ע

סימן מב

76 שא"ה שושן פורים שחל בשבת אימתי עושין הסעודה.

תשובה לפי שיש בזה מחלוקת בין הפוסקים הרב כ"י בש"ע סי' תרפ"ח סעיף ו' פסק שאין עושין הסעודה עד אחר השבת. והמג"א בס"ק יו"ד מביא שהרלב"ח חולק ופסק שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעשה בירושלים ונשאלתי אם יש בידי להכריע בזה.

וזה אשר נלע"ד להלכה ולמעשה בדברי הש"ע. ונקדים לזה סוגיא דשלהי מגילה דף ל' ע"א איתמר פורים שחל להיות בערב. שבת רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תקדים עשיה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעברי בחמיסר עשיה וזכירה בהדי הדדי קאתיין. הנה הך דעברי בחמיסר לאו היינו קריאת המגילה דהרי לכ"ע מגילה בשבת לא קרינן כדלעיל דף ד' ע"ב ועוד דקריאת המגילה לאו היינו עשיה אלא זכירה כדלעיל דף כ' ע"ב דאמר אשכחן עשיה זכירה מג"ל. ופירש רש"י זכירה קריאת המגילה ע"ש. אלא ודאי מה דרצה לומר דעברי בחמיסר היינו סעודת פורים ומשלוח מנות וא"כ תלמודא דידן פליג על הירושלמי שאמר בפ"ק על משנה באלו אמרו מקדימין דסעודת פורים מאחרין שאם חל בשבת עושין הסעודה לאחר השבת ועיין במג"א סי' תרפ"ח ס"ק יו"ד וא"כ קשה על הרי"ף שפסק כירושלמי הנה וכן קשה על הש"ע שם. וכבר הרהיב בזה הרלב"ח בתשובה ועשה מעשה שלא כדברי הירושלמי.

ואומר אני שיש להביא ראיה לדעת הרי"ף דודאי רב פליג בזה וסובר כירושלמי משום דכאן אמר טעמיה דרב כי היכי דלא תקדים עשי' לזכירה וטעם זה מספיק רק לפרוים וצריך לומר דהואיל ופרוים מקדימין שוב גם מוקפין מקדימין ולמה לנו כל הוהוה הזה והלא רב ס"ל דגם עשי' וזכירה בהדי הדדי ג"כ לא עבדינן כדפליג לקמן בפרוים שחל להיות בשבת לר"נ דאמר עדיין היא מחלוקת וא"כ הנה ל"י לפרש כאן טעמ' דרב כי היכי דתקדים זכירה לעשיה וא"כ טעם זה מספיק גם למוקפין אלא ודאי דרב סבר כהירושלמי וא"כ מוקפין עברי בחד בשבת דהיינו ט"ו באדר וא"כ למוקפין קדמה זכירה לעשיה ועל כרחק צריך למהיב טעם השיך בפרוים. וע"י קדימת הפרוים מקדימין ג"כ למוקפין ולכך קאמר כי היכי דלא תקדים עשיה וכו' שהרי בפרוים אם לא יקדימו יהיה קדימה לעשיה.

אל"א שדבר זה נסתר דאכתי מג"ל ורב ס"ל כירושלמי והא דלא יהיב טעמא דתקדים זכירה שהוא שייך ג"כ למוקפין זה אינו שאף שטעם זה מספיק לר"נ דאמר עדיין היא מחלוקת אמנם לא יספיק לרב הונא דסבר שפורים שחל בשבת לר"ה אין מקדימין וא"כ לדידיה גם לרב אינו מזיק עשיה וזכירה בהדי הדדי ולכך יהיב טעם כי היכי דלא תקדים עשיה לזכירה שזה מספיק גם לר"ה.

אך ע"ז יש להשיב מג"ל דר"ה ור"נ פליגי בסברא זו אם לרב בעינן שלא יהיה עשיה וזכירה בהדי הדדי דלר"ה לרב שפיר דמי להיות עשיה וזכירה בהדי הדדי. ובה הושוו ר"ה ור"נ דלרב לא מהני שלא יצטרכו הפרוים להקדים פרשת זכור הואיל ולמוקפין אין צורך להקדים

ונמצא פליג רב על שמואל בסברא זו לכ"ע בין לר"ה ובין לר"נ דהרי שמואל אויל בטר מוקפין והואיל דאיכא מוקפין גם הפרוים א"צ להקדים ודלמא נהפוך הוא ובהו הושוו דלרב ודאי לא מהני עשיה וזכירה בהדי הדדי אלא צריך דוקא שיקדים זכירה לעשיה. ובהו פליגי דלר"ה להכי לרב בחל פורים בע"ש מקדימין משום דגם למוקפין ליכא קדימת זכירה משא"כ בחל בשבת מש"ה ס"ל דמורה רב דקורין בו כיום משום כיון דאיכא מוקפין שקדמו להו זכירה להכי גם פרוים קורין בו כיום ור"נ ס"ל דלרב לא מהני מה שלמוקפין קדמה כיון דלפרוים לא קדמה אולינן בטר פרוים ולהכי כוליה מקדמי. וא"כ למה אמר לעיל טעמא דרב כי היכי דלא תקדים הוה ליה למימר כי היכי דתקדים זכירה שזה טעם הגון גם למוקפין ועכ"פ הוא נכון לר"נ דהלכתא כוותי' ואולי גם ר"ה מודה בה. ואי משום ד"ל דר"ה פליג הלא גם עתה שאמר הטעם משום דלא תקדים שהוא רק טעם לפרוים וצריך לומר דבשכיל פרוים קדמו גם המוקפין הלא גם ג"כ פליג ר"ה פליג ולר"ה אולי נהפוך הוא דבשכיל המוקפין גם הפרוים א"צ להקדים. אלא ודאי שלא היה לו ברירה אחרת מלומר כן משום דלמוקפין יש אפילו הקדמת זכירה משום דרב ס"ל כירושלמי.

אל"א דהיא גופא קשיא מי הכריח לרז"ל בעלי התלמוד לומר דשמואל פליג על הירושלמי ורב ס"ל כירושלמי והלא יותר נוה לומר דגם רב ס"ל דלא כירושלמי וא"כ ממילא פשוט הטעם לרב גם על מוקפין דתקדים זכירה לעשיה. ואדוברה יותר הוה ניהא בהיפך ולומר דשמואל ס"ל כירושלמי ואם כן הואיל ואיכא מוקפין דקדמי זכירה וכו' ורב לא ס"ל כירושלמי ולכך גם למוקפין ליכא קדימה וא"כ הוה פליגי רב ושמואל רק בחדא אי עבדינן כירושלמי משא"כ עתה דפליגי בסברת הירושלמי וגם פליגי אי מהני מה שלמוקפין כי הדדי גם לפרוים או אם מהני עשיה וזכירה בהדי הדדי נמצא דעכ"פ פליגי בחרתי ואפשי פלוגתא בכדי לא מפשינן. ועוד דאיך אפשר דרב ס"ל כירושלמי אם כן איך מצאנו ידיו ורגליו בכה"מ בדברי ר"נ שאמר בפרוים שחל בשבת עדיין היא מחלוקת והלא לפי הירושלמי לכל קדמה זכירה שהרי גם הפרוים אין עושין בסעודת פורים עד אחד בשבת ועוד אי ס"ל לרב כסברת הירושלמי א"כ בחל פורים בע"ש למוקפין קדמה זכירה ואם רב מצריך שגם מוקפין יקדימו לשבת הקודם א"כ ע"כ דבעי זמן אחד שיקראו בו פ' זכור בין למוקפין בין לפרוים ובשכיל הפרוים יקדימו המוקפים.

ולפי מ"ש בחידושי הלכות כמה שהקשיתי כמה דאמר כתנאי מסרגין לשבתות וכתבתי דרב גם כת"ק לא אתי דהרי לרב בחל ר"ח אדר בא' בשבת אין מסרגין לר"נ דאמר עדיין היא מחלוקת וכתבתי דע"כ לא פליג רב אלא לפרוים אבל למוקפים מורה דקורין בו כיום וא"כ שפיר קאמר מסרגין דהרי המוקפין מסרגין וא"כ ע"כ לר"נ לא קבעינן שבת אחד לפי זכור שיהיו שניהם שווים בו המוקפים והפרוים וקשיא לעיל בחל להיות בע"ש למה אמר רב מקדימין וצריך לומר דלר"נ הא דאמר רב בחל בע"ש מקדימין היינו הפרוים ולא המוקפין וזה יבאר אח"כ ועכ"פ כמה שכתבתי לר"נ בחל בשבת דוקא הפרוים מקדימין ולא המוקפין מתורץ קושיית התוס' ברה"ע עדיין

היא וכו' עיין שם. ולדידי לא קשי' תנא ואפי' חל בשבת שלאח"כ מש הדין כן ולא במוקפין. אלא דלפי אפילו במוקפין הדין כן א"כ הדרא ב' כיון דלר"נ אין צורך שיקראו מוקפין א"כ אפי' חל בע"ש לא יקדימו ד כירושלמי א"כ לדידהו קדמה זכירה באר היטב כאשר נבאר ש

והנה שם בגמ' אמרינן מאי שניה כלומר לאו ארישא קאי וכו' ו גם בחל ר"ח אדר בשבת מפסיקין בש זכור עד ט"ו באדר וא"כ היא גופא ארישא ועלה ג"כ קאמר בשני זכור ארישא ובין אסיפא וא"כ מי דחקו לו קאי והמהרש"א הרגיש בזה. ונראה ו גופה לשמואל כיון דלדידי גם בחל משנתנו שלפנינו איכא למיטעי דמנ דוקא אסיפא בחל בתוך השבת וכאז וא"כ הוי לתנאי דמתני' להפך סדרו אדר שחל בתוך השבת מקדימין זו בשבת קורין בו כיום שקלים ומפס כוודאי הוה קאי מפסיקין אהל בשו אמינא דוקא בחל בשבת קאי ולא דק"ו הוא בחל כחול שמפסיקין. ואין בחל בא' בשבת שאז חל פורים בע באמת הוא כן לרב אליבא דר"נ ד ולכן קתני בסיפא חל בתוך השבת וקתני עלה ומפסיקין. זה אינו דאם שמפסיקין ק"ו בחל בא' בשבת ש בשבת ועשיה וזכירה בהדי הדדי ול דמפסיקין. וצריך לומר דאכתי הוה אין מפסיקין משום דשולחננו לא נ קתני בסיפא חל בתוך השבת ואפי' מפסיקין לשבת אחרת. אלא דא"כ ל לשמואל באמת בחל בע" וזהו נלע"ד דמשנתנו ודאי ס"ל בחל משום דמקדימין פ' שי ולהכי סמיך התנא ומפסיקין בשני מ"מ סמכי' לסיפא להורות דגם ב חל בע"ש וא"ח א"כ איך ס"ל ל שמאחרין פ' שקלים ואין פליג ע איכפת לן אם פליג על משנתנו י דרשב"א סבר כוותי' דאמר בחל ב לעיל כתחילת הסוגיא דאכתי לא נחא ל"י מלתא דשמואל וצריך ל ידע דס"ל לשמואל בחל פו ובהו נלע"ד לתרץ לעיל דקאנ השבת מקדימין לשעבר וז

א) עין בספר חידושי מהר"ן חיות הנה שמביאו רבנו זצ"ל יעו"ש. (שנה ציון)

ועוד קשה לי לר"י דגם כחל פורים בשבת פליג רב ולמה ומה טעם יש בזה ואף לו אם נימא דלרב דוקא צריך זכירה קודם עשייה ולא בהדי הרדי מ"מ אטו אם שניהם ביום אחד מי לא קדמה זכירה והלא מתחילה הולכין לבית הכנסת ומתפללים וקורין בתורה ואח"כ הולכין למשחה ושמחה והגע בעצמך עיקר נזכרים ונעשים על קריאת המגילה קאי נזכרים ונעשים קאי על משחה ושמחה כדלעיל בריש מכילתין דקאמר אשכחן עשייה זכירה מנ"ל אמר קרא נזכרים ונעשים. והנה עיקר קריאת המגילה היינו דיממא כמו שכתבו התוס' בדף ד' ע"א כד"ה אדם וא"כ כיון דכתיב נזכרים ונעשים ובעינן שתקדים זכירה והלא שניהם ביום אחד הם אלא ודאי או דבהרי הרדי שפיר דמי או דבוה מקדים קריאה שמתחילה קורין המגילה בבה"כ ואח"כ עושין משחה ושמחה ומשלוח מנות.

והנה בשטת הירושלמי דסובר דסעודת פורים בשבת לא עבדינן דבעינן מי ששמחתו תלו"ב בבי"ד ולהכי סבר דמאתרינן לה עד אחר פורים וקשה הא כתיב ולא יעבור ואפי' בני פרזים אם עושין בט"ו מקרי לדירהו ולא יעבור וכמו שהוכיח הר"ן שהרי פורים שחל כרביעי בני כפרים מקדמי ליום הכניסה ולמה זה יתנינו עד למחר שהוא ט"ו והוא ג"כ יום הכניסה אלא ודאי דזה אסור משום ולא יעבור. וכבר הרגיש בזה הר"ן בפרק קמא במשנה באלו אמרו מקדימין ששם הביא הר"ף דברי הירושלמי והקשה הר"ן דרי כתיב ולא יעבור ומשני הר"ן דולא יעבור קאי רק אקריאת המגילה כלפי מה שתיקנו להם להקדים משום יום הכניסה הוהיר שלא לאחר משום ולא יעבור אבל לא אשמחה. ושוב קשיא לי להר"ן והא איתקיש עשייה לזכירה וא"כ כי היכי דמקדימין המגילה היה לנו להקדים גם השמחה ונדחק דלא אמרינן איתקיש עשיי לזכירה אלא לעושים בזמנם הקבוע להם במגילה ולא במקדמי ומאחרי ע"ש שנדחק מאור.

והנה אני תמה וגם אם נקבל כל הדוחקין הללו מ"מ למה תיקנו מתחילה לאחר השמחה ולכנוס בכל הני פרצות רחוקות. הוה להו לתקן להקדים השמחה ביום קריאת המגילה ואף דלבני כפרים המקדימין ליום הכניסה אפ"ה שמחה אינה נוהגת אלא בזמנה כדלעיל דף ה' ע"א בריש העמוד היינו משום דכל מה דאפשר למעבר בזמנה עבדינן אבל כחל בשבת שעל כרחק השמחה אי אפשר לעשותה בזמנה ממש יותר טוב להקדים.

74

זנראה טעם הירושלמי בזה הוא לפי מה שאמרו בריש מכילתין דף ב ע"ב אימתי בזמן שהשנים נתיקנן וישראל שרוים על אדמתן אבל בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה. ולפי זה כחל בשבת שע"כ מקדימין וקורין בע"ש וא"כ יש לחוש שמסתכלין בה ויכשלו בימי הפסח ולהכי עשו תקנה מה דאפשר למעבר

היכרא שלא יעשה הסעודה בו ביום ולהקדים הסעודה קודם קריאת המגילה אי אפשר דבעינן שתקדים זכירה לעשייה ובזמנה בשבת ג"כ אי אפשר כסברת הירושלמי שאין שמחתו תלויה בבית דין ולכן ע"כ מאחרין (2) וא"ת א"כ למה עקרו הקדמת בני הכפרים ליום הכניסה משום שמסתכלין בה והלא יהיה להם היכרא בשמחה שאינה נוהגת אלא בזמנה. יש לומר שאין זה היכר כל כך ולא רצו לסמוך על זה אבל כחל בשבת שאי אפשר בענין אחר דהרי המגילה בשבת לא קרינן עשו עכ"פ היכרא לאחר השמחה.

וא"כ דברי הירושלמי נכונים בזמן הזה שאין ישראל שרוים על אדמתן אבל בתחילה כשהיו ישראל שרוים על אדמתן או אין מסתכלין בה וכני כפרים מקדימין ליום הכניסה א"כ כחל בשבת שמקדימין המגילה גם השמחה היו מקדימין ביום אחד עם קריאת המגילה בע"ש. והן מעיקר הדין אבל דברי הירושלמי הם בזמן הזה ולפי זה פרשת זכור שאנשי כנה"ג תקנוהו שהם תיקנו תפלות וברכות וקריאת התורה או היו ישראל שרוים על אדמתן אם כן כחל פורים בע"ש וחל ט"ו בשבת היו המוקפים קורין המגילה והשמחה הכל בע"ש א"כ על כרחק תיקנו אנשי כנה"ג להקדים זכור אפי' למוקפין כי היכי דלא תקדים עשייה לזכירה ושפיר קאמר רב מקדימין כי היכי דלא תקדים עשייה לזכירה וקאי גם אמוקפין. וא"כ גם הא ניחא מה שאמרו לשמואל עשייה זכירה בהדי הרדי דלשמואל על כרחק לא ס"ל כירושלמי דאל"כ א"כ מעיקר הדין מקדימין השמחה וא"כ על כרחק צריך להקדים זכור ואף שבזמן הזה כבר עפ"י ירושלמי לא מקדימין משום שמסתכלין בה ומאחרים מ"מ בשביל זה שוב לא תעקר פרשת זכור ממקומו בשבת שתיקנו להם אנשי כנה"ג ולהכי צריך על כרחק לומר דשמואל לא ס"ל כלל כירושלמי ועושין הסעודה בשבת ובהרי הרדי אתו.

ומעתה גם דברי רב נחמן כחל בשבת נכונים משום דלרב דס"ל כירושלמי א"כ בני פרזים עפ"י עיקר הדין היו עושים השמחה בע"ש ולכן צריך להקדים פרשת זכור והיינו לפרזים. ומעתה גם דברי רב הונא נכונים ונימא כמה דפליגי רב הונא ור"נ דלרב הונא ס"ל דרב לא ס"ל כירושלמי וגם רב ס"ל דעושין סעודת פורים ומשחה ושמחה כחל בשבת ביום השבת עצמו ומה דאמר רב כחל בע"ש דלא תקדים וכו' על הפרזים אמר כן ובעבור בני פרזים מקדימין גם המוקפין דלר"ה יכול לומר דרב ס"ל דבעינן קביעת שבת א' לפ' זכור לפרזים ולמוקפין דלר"ה גם כחל בשבת שניהם קורין בו ביום ולא קשיא כלל מהא דמסרגין לשבתות דודאי כל היכי דחל ר"ח בחול מסרגין. ור"נ ס"ל דרב ס"ל כירושלמי ולכן כחל פורים בשבת מקדימין והיינו בני פרזים ולא מוקפין דאל"כ קשיא הך

הנהגות הנאונים

[1] וז"ב ע"י ברין שכתב טעם לדברי הירושלמי דאבו דמאחרין הסעודה לאחר השבת ולא מקדימין משום דאכתי לא פטי ופן חיובא כמו בתגובה והקהל וע"י כטורא בספ"י מגילה (דף ד' ע"ב) ד"ה תניה שדחה לטעמו של הר"ן וכתיב טעם אחר טעם דאחי למטעי שיאמרו דמצות שבתה נוהג ביום הקריאה ותגיע כזה תקלה לכפרים ע"ש ולפי טעמו האידנא דבטלו דין כפרים גם הירושלמי מודה דמקדימין הסעודה לע"ש. ועוד טעם כתב דאנו ראוי להקדים עשייה לזכירה ובקונטרס אחרון ד"ה כיון דאיכא מוקפין כתב טעם זה דמנפסיה ובמחצית כבר קדמו בזה הנאון בעל טורא ו"ל בעצמו בזה. (מבטל חשק בלחם)

[2] וליד הרי שזאלין דדורשין כענינו של יום, ואטו זה גרע מהסעודה הרי גם כזה ידעו כי בשבת הוה פורים. (מהר"ם חוקי סיניל פליט)

דמסרגין לשבתות ואף דלר"נ לא קבוע לפרזים ולמוקפין מ"מ כחל רגם מוקפין מקדימין משום דאל"כ שהרי מקדימין שמחה בע"ש ביום כל שיטה זו נכונה ורב סבירא לוי שמסתכלין בה מאחרין השמחה

נכונים לפסק הלכה ודוק היטב. אלא שדברי הרי"ף אכתי קשיין והוא מדוייל ידו משתלם. שהרי"ף פ"ו לעיל פירוש אחר בדברי הגמ' שבזה"ז הואיל ומסתכלין בה ע"ש בדבריו ולדידיה נסתר סברא הנ"ל. אמנם עכ"פ דברי הגמ' נכונים מאוד ופסק הש"ע ושל הרי"ף עכ"פ נכון לדינא.

L

מליקו להו דיני אורח חיים

דמסרגין לשבתות ואף דלר"ג לא בעינן שבת אחד לזכור קבוע לפרוים ולמוקפין מ"מ בחל בע"ש שפיר אמר רב דגם מוקפין מקדימין משום דא"כ גם לדידהו קדמה עשיה שהרי מקדימין שמחה בע"ש כיום קריאת המגילה. ובה כל שיטה זו נכונה ורב סבירא ליה כירושלמי ובזמן הזה שמסתכלין בה מאחרין השמחה ודברי הרי"ף והש"ע

הקדים הסעודה
שתקדים זכירה
זכרת הירושלמי
אחרין (ב) וא"ת
הכניסה משום
בשמחה שאינה
כל כך ולא רצו
שר בענין אחר
היכרא לאחר

וישראל שרוים
אל שרוים על
מקדימין ליום
ה גם השמחה
בע"ש. וזהו
הזה ולפי זה
תיקנו חפלות
על אדמתן
היו המוקפים
כרחק תיקנו
כי היכי ולא
מין כי היכי
וא"כ גם הא
בהרי הדרי
א"כ מעיקר
הקדים זכור
דימין משום
לא תעקר
נה"ג ולהכי
ל כירושלמי

משום דלרב
עיקר הדין
פרשת זכור
ונימא במה
לא ס"ל
ומשהה
ר רב בחל
בעבור בני
דרב ס"ל
פין דלר"ה
כלל מהא
ל מסרגין.
ים בשבת
קשיא הך

ענינה והקהל
יום הקריאה
אוי להקדים
(מפעל חשק)